

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
FREEDOM OF INFORMATION CENTER OF ARMENIA

ԴՈՒ ՏԵՂՅԱԿ ԼԻՆԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ՈՒՆԵՍ
YOU HAVE A RIGHT TO KNOW

տ Ե Ղ Ե Կ ա գ ի ր / b u l l e t i n N 3 3

Հունիս / June 2011

Հրատարակվում է 2001 թվականից / Published since 2001

www.foi.am

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ / CONTENT

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը 10 տարեկան է	5
ՏԱ ՁԵՌՔԲԵՐՈՒՄ	
ՀՀ վարչական դատարանը լիովին բավարարեց ԻԱԿ-ի հայցը	7
Տեղեկատվության ազատության կրթական կենտրոնի շրջանավարտ պաշտոնյաները	8
ՍԵՎ ՑՈՒՑԱԿ	11
ՍԵՆ ցուցակի չափորոշիչներ	12
Առողջապահության եւ արտակարգ իրավիճակների նախարարները «սեւ ցուցակում». նրանք խախտել են ինֆորմացիա ստանալու իրավունքը	13
Արձագանքում են "ՍԵՆ ցուցակում" ընդգրկվածները	14
ՍԵՆ ցուցակի եւ ժանգոտ կողպեքի հզոր ուժը	15
Հաջող ելքով "կռիվ"	16
Արդիականացվեց ՏԿՆ կայքը	18
Սուպերմարկետները՝ տեղեկատվություն տնօրինողներ	19
Հիմնադրվեց Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդ	20
Ռոբերտ Զոչարյանն՝ ընդդեմ "Հրապարակ" օրաթերթի հայցի վերաբերյալ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի փորձագիտական եզրակացությունը	21
«ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Տիգրան Արզաքանցյանն ընդդեմ «Երկիր»օրաթերթի» գործի վերաբերյալ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի փորձագիտական եզրակացությունը	27
"Լակոտը" 200 հազար դրամ արժե՞	31

ENGLISH VERSION

The Freedom of Information Center of Armenia celebrates its 10th anniversary	32
FOICA won one more case in the court	33
The 200 Officials who have Graduated from the Freedom of Information Educational Center	34
Black List	36
Criteria for the Black List	37
BLACK LIST FOLLOW -UP	38
Public Launch of the Website of the Ministry of Territorial Administration of Armenia	41
Supermarkets as Information Holders	41
The Information Disputes Council was Founded on May 1, 2011	42
The First Expert Conclusion of the Information Disputes Council	42
The Expert Conclusion of the Information Disputes Council	42

Ծրագրի ղեկավար՝ Շուշան Դոյդոյան
Project Director Shushan Doydoyan

«Դու տեղյակ լինելու իրավունք ունես» տեղեկագիրը հրապարակվում է Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի կողմից իրականացվող «Տեղեկատվության ազատությունը որպես համայնքային մասնակցության միջոց» ծրագրի շրջանակում, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Միջազգային զարգացման գործակալության տրամադրած աջակցությամբ:

Հոդվածներում արտահայտված տեսակետները հեղինակային են եւ չեն արտահայտում ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության տեսակետը:

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը 10 տարեկան է

ՏԱ մրցանակաբաշխություն 2003

ՏԱ մրցանակաբաշխություն 2006

Ֆոտոցուցահանդես 2010
ԻԱԿ նախագահ Շ. Դոյրոյանը եւ ԶԳ-ում ԱՄՆ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Մ. Յովանովիչը

ՏԱ մրցանակաբաշխություն 2009
ԶԳ վարչապետ Տ. Սարգսյանը եւ Շ. Դոյրոյանը

Անցած տասը տարիների ընթացքում ԻԱԿ-ին հաջողվել է բացել հարյուրավոր փակ դռներ և հրապարակայնացնել հազարավոր պաշտոնական փաստաթղթեր: Իր գործունեության 10 տարիների ընթացքում ԻԱԿ-ը 6200 մարդու ապահովել է իրավական խորհրդատվությամբ, տեղեկատվության տրամադրումն ապօրինի մերժած պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների դեմ 28 դատական գործ է հարուցել՝ 90% դրական արդյունքով, ինչի շնորհիվ վերականգնվել է տեղեկատվություն ստանալու խախտված իրավունքը: Այս տարիներին ԻԱԿ-ը հարյուրավոր հոդվածներ, տասնյակ գրքեր, ուղեցույցներ և ժողովածուներ է հրատարակել տեղեկատվության ազատության օրենսդրության և իրա-

վունքի վերաբերյալ: Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնն ակտիվ դերակատարում է ունեցել "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքի մշակման և ընդունման գործում:

Կենտրոնը ՀՀ ողջ տարածքում ուսուցումների միջոցով օգնում է քաղաքացիներին, ՀԿ, ՁԼՍ և քաղաքական կուսակցությունների ներկայացուցիչներին, ինչպես նաև պետական պաշտոնյաներին զարգացնել իրենց գիտելիքը և հմտությունները տեղեկատվության ազատության ոլորտում:

2003-2011թթ ընթացքում 5300 մարդ՝ այդ թվում 2500 պաշտոնյա, ստացել է գիտելիք և հմտություն տեղեկատվության ազատության օրենսդրության վերաբերյալ: "Կենտրոնը տարեկան 1000 տեղե-

www.foi.am

կություն ստանալու հարցումներ է ուղարկում պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ՝ այսպիսով լինելով "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքն ամենակտիվ օգտագործող կազմակերպություններից մեկը", - նշում է ԻԱԿ նախագահ Շուշան Դոյդոյանը:

2001թ.-ից մինչ օրս Կենտրոնն իրականացնում է հանրային լայն քարոզարշավ տեղեկատվության ազատության խնդիրներին հանրությանն իրազեկելու նպատակով: Կենտրոնը հրապարակում է "Դու տեղյակ լինելու իրավունք ունես" տեղեկագիրը, որը ՏԱ ոլորտի մասին միակ մասնագիտացված պարբերականն է Հայաստանում: Տեղեկագրի յուրաքանչյուր համարում հրապարակվում է այն պաշտոնյաների "Սև ցուցակը", ովքեր ոտնահարել են քաղաքացիների, լրագրողների, հասարակական կազմակերպությունների և իրավաբանական անձանց տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը: ԻԱԿ-ը ՁԼՄ-ներով լայնորեն հրապարակյալացնում է տեղեկություն ստանալու իրավունքի խախտումները: ԻԱԿ-ն իրականացնում է մի շարք ծրագրեր կառավարման համակարգում էլեկտրոնային կառավարման նոր մեխանիզմներ ներդնելու, կատարելագործելու և դրանք հրապարակայնության ապահովմանն ու մարդկանց տեղեկություն ստանալու իրավունքի իրականացմանն ուղղելու նպատակով:

Կենտրոնի ՏԱ ամենամյա մրցանակաբաշխության ժամանակ ոսկե բանալի է շնորհվում ՏԱ օրենքը լավագույնս կիրառած քաղաքացիներին, ՀԿ-ներին, պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին և լրագրողներին: Տրվում են նաև բացասական մրցանակներ՝ կողպեքներ, ՏԱ օրենքը խախտող պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին:

Հուլիսի 1-ին լրացավ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոն հասարակական կազմակերպության հիմնադրման տասնամյակը: Կենտրոնի հիմնական առաքելությունն է պաշտպանել քաղաքացիների տեղեկություն ստանալու իրավունքը:

ՀՀ վարչական դատարանը լիովին բավարարեց ԻԱԿ-ի հայցը

Հունիսի 20-ին ՀՀ վարչական դատարանը լիովին բավարարեց ԻԱԿ-ի հայցն ընդդեմ "Երևանի կառուցապատման և ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ" ՊՈԱԿ-ի՝ վերջինիս պարտավորեցնելով 5-օրյա ժամկետում տրամադրել ԻԱԿ-ի հարցման պատասխանը եւ փոխհատուցել 24.000 դրամ պետուրքը:

Դատարանը վճռեց ոչ իրավաչափ ճանաչել "Երևանի կառուցապատման և ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ" ՊՈԱԿ-ի գործողությունները, պարտավորեցնել ՊՈԱԿ-ին հնգօրյա ժամկետում տրամադրելու ԻԱԿ-ի կողմից 27.02.2009թ. հարցմամբ պահանջվող տեղեկատվությունը և հօգուտ ԻԱԿ-ի բռնագանձել 24.000 դրամ:

Հիշեցնենք, որ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը 2009թ. փետրվարի 27-ին "Երևանի կառուցապատման և ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ" ՊՈԱԿ-ին հարցում է ուղարկում՝ խնդրելով տրամադրել հետևյալ տեղեկությունները.

1. "Երևանի կառուցապատման և ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ" ՊՈԱԿ-ի ֆինանսավորումը ՀՀ պետական բյուջեից 2006, 2007 և 2008թթ-ին որքա՞ն գումար է կազմել:
2. ՊՈԱԿ-ը 2006, 2007 և 2008թթ-ին ո՞ր կազմակերպությունների հետ է կնքել հանձնարարության և նկարագրության պայմանագրեր:
3. ՊՈԱԿ-ը 2006, 2007 և 2008թթ-ին որքա՞ն հատույթ է ստացել հանձնարարության և նկարագրության պայմանագրերից:

Եվ 2.5 տարի տևած համառ ջանքերի շնորհիվ վերջապես ԻԱԿ-ը կստանա վերոնշյալ հարցերի պատասխանը:

Տես նաև՝ ԻԱԿ-ն ընդդեմ "Երևանի կառուցապատման և ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ" ՊՈԱԿ-ի դատական գործի մանրամասները՝ www.foi.am/hy/all-cases/item/570/

Տեղեկատվության ազատության կրթական կենտրոնի շրջանավարտ պաշտոնյաները

2010թ. նոյեմբերի 22-ից մինչ 2011թ. հունիսի 8-ը Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի Տեղեկատվության ազատության ոչ ֆորմալ կրթական կենտրոնում վերապատրաստվել է 301 քաղծառայող:

2011 թ. հունիսի 8-ին ավարտվեց Տեղեկատվության ազատության ոչ ֆորմալ կրթական կենտրոնում քաղաքացիական ծառայողների ուսուցման երկրորդ փուլը, որի արդյունքում 200 պաշտոնյա շրջանավարտներ ստացան պետական վկայականներ "Ամբողջականության հիմունքների (Integrity), տեղեկատվության ազատության եւ հասարակության հետ կապերի ապահովումը կառավարման համակարգում" վերապատրաստման դասընթացն հաջողությամբ ավարտելու վերաբերյալ:

Վերապատրաստման դասընթացներին մասնակցել են քաղծառայողներ ՀՀ բոլոր նախարարություններից, կառավարությանն առընթեր մարմիններից, մարզպետարաններից, ՀՀ քաղաքացիական ծառայության խորհրդից, ՀՀ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովից, հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովից, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովից:

Դասընթացը բաղկացած է երկու հատվածից՝ ամբողջականության հիմունքները քաղաքացիական ծառայության համակարգում եւ տեղեկատվության ազատությունը և հասարակության հետ կապերի ապահովումը կառավարման համակարգում: Այս դասընթացի շրջանակներում քաղաքացիական ծառայողներին ուսուցանվում է տեղեկատվության ազատության իրավունք, "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքի կիրառման պրակտիկա, տեղեկատվություն ստանալու և տրամադրելու եղանակները. տեղեկատվության տրամադրման մեթոդան հիմքերը. բողոքարկում և տեղեկություն ստանալու իրավունքի խախտման պատասխանատվությունը, տեղեկատվության էլեկտրոնային կառավարման մեթոդները, ինչպես նաև պաշտոնյաների էթիկա, կոմունիկացիայի կառուցվածքը. քաղաքացիների սպասարկում, միջանձնային հարաբերությունների տեսակները. ղեկավար-ենթակա հարաբերություններ. միջանձնային հարաբերություններն աշխատավայրում:

Դասընթացին մասնակցող քաղաքացիական ծառայողներին տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ դասաժամերի շրջանակներում առաջարկվել է լրացնել 2 հարցաշար SU վերաբերյալ՝ մեկը դասընթացի սկզբում, մյուսը՝ վերջում՝ պարզելու մասնակից քաղծառայողների տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ ունեցած գիտելիքի ծավալը մինչ վերապատրաստումը և վերապատրաստումից հետո: Առաջին հարցաշարը, սակայն, 200 քաղծառայողից 170-ն է լրացրել: 170 քաղծառայողից 107-ի (62%) աշխատանքային պարտականությունների մեջ է մտնում քաղաքացիներին կամ լրագրողներին տեղեկատվության տրամադրումը:

Չնայած "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքն ընդունվել է 2003թ.-ին, բայց 170 մաս-

նակցից 25-ը (14%) նշել էր, որ SU օրենքի մասին առաջին անգամ լսել է 2000-2003թթ.-ին, այսինքն՝ մինչ օրենքի ընդունումը:

60 (36%) քաղծառայող SU օրենքի մասին առաջին անգամ լսել է 2003-2006թթ.-ի ընթացքում, իսկ 85 (50%) քաղծառայող էլ միայն 2007-2011թթ.-ին է իմացել, որ գոյություն ունի "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենք:

Հիմնականում պետական կառույցներից տեղեկատվություն ստանալիս խնդիրներ ծագում են ժամկետների պատճառով: Այն հարցին, թե ի՞նչ ժամկետներում պետք է պատասխանել տեղեկատվություն ստանալու հարցումներին, 170 քաղծառայողից 112-ը (66%) նշել է 5-օրյա ժամկետը, 47-ը (27%) դեռևս առաջնորդվում է 15-օրյա տարբերակով, իսկ 11-ը՝ (7%) պատասխանում է 1 ամսյա ժամկետում:

Համաձայն "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի՝ տեղեկություն ստանալու գրավոր հարցմանը պատասխան տրվում է այն ստանալուց հետո 5-օրյա ժամկետում: Այն տեղեկությունը, որի տրամադրման համար պահանջվում է կատարել լրացուցիչ աշխատանք, տրամադրվում է հարցումը ստանալուց հետո 30-օրյա ժամկետում: Դասընթացին մասնակցությունը հնարավորություն տվեց քաղծառայողներին իմանալ օրենքով սահմանված ժամկետների մասին, ինչը, հուսով ենք, կանդրադառնա նաև նրանց պրակտիկայի վրա:

Իրավիճակն ավելի վատ է պարտադիր հրապարակման պարտականությունը կատարելիս: Մինչ դասընթացն ավարտելը 170 մասնակցից միայն 37-ն (21%) էր տեղյակ, որ պետական մարմինները պարտավոր են սեփական նախաձեռնությամբ որոշակի խումբ տեղեկություններ հրապարակել, 53-ն (31%) ընդհանրապես տեղյակ չէր օրենքի այս պահանջի մասին, իսկ 80 (48%) մասնակից էլ նշել էր, որ մասամբ է տեղյակ: Ըստ նրանց՝ պարտադիր հրապարակման են ենթակա "այն տեղեկությունները, որոնց ինքը տիրապետում է և ի պաշտոնե իրավունք ունի տրամադրելու" և "պաշտոնյայի լիազորությունների շրջանակներում է", "գաղտնիություն չպարունակող տեղեկություններ", "բյուջե",

"իր իրավասությանը վերաբերող" տեղեկությունները, ինչպես և "տարեկան հաշվետվությունները", "պաշտոնատար անձի հայտարարագիրը", "թափուր աշխատատեղերի մասին", "քաղաքացիների ընդունելության կարգի, օրերի, ժամերի մասին", "պաշտոնյայի անուն, ազգանուն, հայրանուն, հեռախոս, էլ. փոստ" տեղեկությունները և այլն:

Դասընթացի սկզբին մասնակիցներից միայն 70-ն (41%) է նշել, որ տեղյակ է, թե ինչ հիմքերով կարող է մերժել տեղեկատվություն ստանալու հարցումը, 41-ը (24%) տեղյակ չէր, 59-ն (35%) էլ մասամբ էր տեղյակ: Որպես տեղեկատվության տրամադրման մերժման հիմքի օրինակ մասնակիցները նշել են՝ "անհատական տվյալները", "պետական գաղտնիքը", "ծառայողական գաղտնիք պարունակող, պետական անվտանգություն, բանկային, ծառայողական, առևտրային գաղտնիք պարունակող տեղեկությունները": Այս ցուցանիշը պրակտիկայում կարող է հանգեցնել մերժումների ոչ պատշաճ կիրառման:

Դասընթացի ավարտին մասնակիցներին առաջարկվել է լրացնել մեկ այլ հարցաշար՝ պարզելու համար, թե տեղեկատվության ազատության վերաբերյալ ինչ գիտելիք ստացան մասնակից քաղծառայողները: Երկրորդ հարցաշարին 200 մասնակցից պատասխանել է 185-ը:

Պատկերը հետևյալն է.

- 185 քաղծառայողից 145-ը (78%) պատասխանել է, որ եթե քաղաքացին իրենց դիմում է տեղեկատվություն ստանալու բանավոր հարցմամբ, ապա իրենք անմիջապես պատասխանում են,
- 40-ն (22%) էլ նշել է, որ այդ պարագայում խնդրում է հարցումը գրավոր ներկայացնել:
- Պաշտոնյաներից ոչ մեկը չի նշել հարցաշարում առկա "որևէ ընթացք չենք տալիս" տարբերակը:

Այն հարցին, թե ինչ պետք է անել, եթե քաղաքացին տեղեկատվություն ստանալու գրավոր հարցումով խնդրել է տրամադրել գաղտնիք համարվող տեղեկություններ, մասնակիցներից 35-ը

(19%) նշել է "պետք է զանգահարելու միջոցով տեղյակ պահել քաղաքացուն, որ իր խնդրած տեղեկությունները տրամադրման ենթակա չեն" տարբերակը, 143-ը (77%) նշել է "պետք է գրավոր մերժել խնդրված տեղեկությունների տրամադրումը" տարբերակը, իսկ 7 (4%) մասնակից էլ ընտրել է "պետք է չպատասխանել հարցմանը" տարբերակը: *Փաստորեն, դասընթացի ավարտից հետո անգամ կային մասնակիցներ, որոնք շարունակում էին մնալ այն կարծիքին, որ գրավոր հարցմանը կարելի է զանգի միջոցով պատասխանել, կամ էլ՝ հարցումն անպատասխան թողնել, ինչը մտահոգիչ է: ՏԱ օրենքի համաձայն, եթե քաղաքացին գաղտնիք պարունակող տեղեկատվություն ստանալու հարցում է ուղարկում, մերժումը միանշանակ պետք է լինի գրավոր՝ համապատասխան հիմնավորմամբ:*

Զնայած "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 4-րդ կետի համաձայն՝ դիմողը պարտավոր չէ հիմնավորել հարցումը, սակայն 44 (24%) մասնակից դեռևս այն կարծիքին է, որ, այնուամենայնիվ, տեղեկատվություն հայցող քաղաքացին պարտավոր է նշել, թե ինչի համար է իրեն անհրաժեշտ այդ տեղեկատվությունը, 185 քաղծառայողից միայն 141-ն (76%) է այն կարծիքին, որ տեղեկություն խնդրած քաղաքացին չպետք է նշի, թե ինչի համար է խնդրում կամ ինչ նպատակով է օգտագործելու իր խնդրած տեղեկությունները: *Սա ևս մտահոգիչ ցուցանիշ է, քանի որ շատ հաճախ քաղաքացիները բախվում են հարցումը հիմնավորելու խնդրին:*

Այնուամենայնիվ, հարցաշարերի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ այս վերապատրաստման ավարտից հետո քաղծառայողների պատկերացումներն ու գիտելիքները տեղեկատվության ազատության իրավունքի վերաբերյալ էականորեն փոխվում են: Դասընթացի ավարտից հետո մասնակիցներն առաջարկում են, որ կառույցների ղեկավարները ևս անցնեն "Ամբողջականության հիմունքների (Integrity), տեղեկատվության ազատության և հասարակության հետ կապերի ապահովումը կառավարման համակարգում" վերապատրաստման դասընթացը, ինչի շնորհիվ հնարավոր կլինի բաց և հրապարակային աշխատել:

Ընդհանուր առմամբ, բոլոր մասնակիցները դասընթացից հեռանում էին գոհունակությամբ՝ ցանկություն հայտնելով կրկին վերապատրաստվել Տեղեկատվության ազատության ոչ ֆորմալ կրթական կենտրոնում: Մասնակիցներից շատերը գոհունակությամբ նշում էին, որ այս "դասընթացները շատ օգտակար էին և հետայսու ՏԱ օրենքը իրենք ոչ միայն կկիրառեն, "այլ նաև՝ կօգտագործեն, քանի որ շատ հարցեր կարելի է պարզել՝ տեղեկատվության ազատության իրավունքի շնորհիվ", "հնարավորության դեպքում նշված դասընթացները կազմակերպել ղեկավար աշխատողների՝ մարմինների ղեկավարների համար. դա նրանց համար անհրաժեշտ է", "օգտակար նախաձեռնություն է միատեսակ աշխատանքից կտրվելու և իրերին այլ տեսանկյունից նայելու համար", "հետաքրքիր էր, կփորձեն կիրառել ստացած գիտելիքներս պրակտիկայում", "այս կարգի քննարկումներն իսկապես խիստ անհրաժեշտություն են, տեսական և իմացական գիտելիքները տեղեկացվածության շրջանակների ընդլայնման են նպաստում: Առօրյա և աշխատանքային գործունեության մեջ շատ օգտակար կլինեն":

Հիշեցնենք, որ Տեղեկատվության ազատության ոչ ֆորմալ կրթական կենտրոնում վերապատրաստումների առաջին փուլն իրականացվել էր 2010թ. նոյեմբերի 22-ից մինչ 2010թ. դեկտեմբերի 22-ը, որին մասնակցել էր 101 քաղծառայող՝ ստանալով պետական նմուշի վկայական:

Այս անձինք խախտել են Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի եւ քաղաքացիների տեղեկություն ստանալու իրավունքը 2011 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում:

- **Հարություն Քուշկյան - ՀՀ Առողջապահության նախարար**

ՀՀ առողջապահության նախարար Հ. Քուշկյանն անպատասխան է թողել ԻԱԿ-ի 07.02.2011թ.-ի հարցումը, որով ԻԱԿ-ը խնդրել էր տրամադրել, թե կա՞ն արդյոք նախարարության տնօրինության տակ փաստաթղթեր, որոնք գաղտնագրվել են 2010թ.-ին, եւ եթե կան, ապա խնդրել էր տրամադրել այդ փաստաթղթերի պատճենները:

- **Արմեն Երիցյան - ՀՀ Արտակարգ իրավիճակների նախարար**

Գաղտնագրված փաստաթղթերի մասին ԻԱԿ-ի 07.02.2011թ.-ի հարցմանն ի պատասխան ՀՀ ԱԻ նախարարությունը հղում է արել ՀՀ Հատուկ քննչական ծառայությանը՝ նշելով, որ այդ փաստաթղթերն առգրավվել են ՀՀ ՀԶԾ կողմից: ՀՀ Հատուկ քննչական ծառայությունը, սակայն, ԻԱԿ-ին տեղեկացրել է, որ առգրավված փաստաթղթերի պատճեններն առկա են ԱԻ նախարարությունում: Այսինքն, տեղեկատվություն տնօրինողը ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարությունն է: Սակայն ԱԻ-ը անպատասխան է թողել գաղտնագրված փաստաթղթերի պատճենները տրամադրելու մասին ԻԱԿ-ի 29.03.2011թ.-ի կրկնակի հարցումը:

- **Բորիս Մակիչյան - Հյուսիսային համալսարանի ռեկտոր**

Հյուսիսային համալսարանն անպատասխան է թողել քաղաքացի Հռիփսիմե Հովհաննիսյանի 17.03.2011թ. հարցումը, որով քաղաքացին խնդրել էր հայտնել 2010թ.-ին Հյուսիսային համալսարանում կատարվել են արդյոք վերանորոգման աշխատանքներ, եթե այո, ապա որքա՞ն գումար է ծախսվել: Հյուսիսային համալսարանն անպատասխան է թողել նաեւ Հռիփսիմե Հովհաննիսյանի համար ԻԱԿ-ի կողմից 29.03.2011թ.-ին ուղարկված նույնաբովանդակ հարցումը:

- **Սարգիս Ղարաբեշիշյան - Ստեփանավանի քաղաքապետ**

Ստեփանավանի քաղաքապետարանն անպատասխան է թողել ԻԱԿ-ի 18.04.2011թ. հարցումը, որով ԻԱԿ-ը խնդրել էր տրամադրել Ստեփանավանի ավագանու այն որոշման պատճեն, որով ավագանին սահմանել էր Ստեփանավանի քաղաքապետարանի կողմից տրամադրվող տեղեկատվության տրամադրման վճարի չափը՝ 1 էջի համար 500 ՀՀ դրամ:

ՍԵԼ ԳՈՒԾԱԿԻ ՃԱՓՈՐՈՇԻՋՆԵՐ

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը յուրաքանչյուր եռամսյակ հրապարակում է տվյալ ժամանակահատվածում մարդկանց տեղեկատվությունն ստանալու իրավունքը խախտած պաշտոնատար անձանց ՍԵԼ ցուցակ: Այնուհետև, եռամսյակային տվյալների հիման վրա տարեվերջին կազմվում է տարեկան ՍԵԼ ցուցակ:

Սել ցուցակում հայտնվում են այն պետական կառավարման մարմինների, ՏԻՄ-երի կամ հանրային նշանակության կազմակերպությունների ղեկավարները, ովքեր.

- չեն պատասխանում տեղեկատվությունն ստանալու հարցումներին,
- տեղեկատվությունն ստանալու հարցումներին պատասխանում են "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքով նախատեսված ժամկետների խախտմամբ (չնայած "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքը ՏԱ գրավոր հարցումներին պատասխանելու համար սահմանում է 5 աշխատանքային օրյա ժամկետ, ԻԱԿ-ը հաշվարկում է լրացուցիչ 4 աշխատանքային օր՝ որպես փոստային առաքման ժամկետ: Ուստի, պատասխանը համարվում է ժամկետ խախտած, եթե այն չի ստացվել ՏԱ հարցումն ուղարկելուց 9 աշխատանքային օր հետո),
- անհիմն մերժում են տեղեկատվությունն ստանալու հարցումները,
- թերի, ոչ լիարժեք, կամ կեղծ տեղեկատվություն են տրամադրում,
- տեղեկատվության տրամադրման համար անօրինական վճարներ են սահմանում և/կամ գանձում,
- տեղեկատվության տրամադրման ոչ պատշաճ աղբյուրների են հղում կատարում,
- պատշաճ կերպով չեն հրապարակում "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքով սահմանված պարտադիր հրապարակման ենթակա տեղեկությունները օրենքով սահմանված կարգով և ժամկետներում (հոդվածներ 3 և 7):

Տեղեկատվության ազատության իրավունքը խախտած գերատեսչության ղեկավարը հայտն-

վում է ՍԵԼ ցուցակում, որովհետև

- ա) նա է ներկայացնում գերատեսչությունը և պաշտոնապես, և գործնականում,
- բ) "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքը պահանջում է, որ բոլոր պետական մարմինները հետևեն սահմանված կարգին և պաշտպանեն և նպաստեն քաղաքացիների՝ տեղեկատվություն ստանալու իրավունքի իրականացմանը, և այդ առումով, եթե գերատեսչությունը չի կատարում օրենքի պահանջները, վերջնական պատասխանատվությունն ընկնում է գերատեսչությունը ղեկավարող պաշտոնյայի վրա:

Որևէ պաշտոնատար անձի և համապատասխան գերատեսչությանը ՍԵԼ ցուցակում ներառելուց առաջ ԻԱԿ-ը ձեռնարկում է հետևյալ անհրաժեշտ քայլերը.

Քայլ 1. Վերոնշյալ աշխատանքային 9-օրյա ժամկետը լրանալուց հետո ԻԱԿ-ի աշխատակիցը զանգահարում և ճշտում է, թե արդյոք տեղ է հասել հարցումը. և եթե այո, ապա ում վրա է մակագրված:

Քայլ 2. Թերի, ոչ լիարժեք պատասխան կամ անհիմն մերժում ստանալուց կամ ընդհանրապես պատասխան չստանալուց հետո Կենտրոնն ուղարկում է կրկնակի հարցում (այս դեպքում նույնպես վերջնաժամկետը աշխատանքային 9-օրյա ժամկետն է):

Քայլ 3. Կրկնակի հարցումն անպատասխան թողնելու դեպքում տվյալ մարմինը և դրա ղեկավարը հայտնվում են ՍԵԼ ցուցակում:

Ի դեպ, ԻԱԿ-ի ՍԵԼ ցուցակն անփոփոխ չէ: Բոլոր այն գերատեսչությունները, որոնք եռամսյակային ՍԵԼ ցուցակում հայտնվելուց հետո կվերանայեն տեղե-

կատվության ազատության ոլորտում իրենց գործունեությունը և բարեփոխումներ կիրականացնեն տեղեկատվության մատչելիությունն ապահովելու նպատակով, այլևս չեն ընդգրկվի տեղեկատվության ազատության իրավունքը խախտած պաշտոնյաների տարեկան ամփոփ Սև ցուցակում: Այդպիսի գերատեսչությունների առաջընթացը ԻԱԿ-ը

կնշի Սև ցուցակում: Տարեվերջին տարեկան Սև ցուցակ է կազմվում եռամսյակային սև ցուցակների տվյալների հիման վրա: Տարեկան Սև ցուցակում նույնպես կնշվեն համապատասխան գերատեսչությունների կողմից իրականացված դրական փոփոխությունները:

Առողջապահության և արտակարգ իրավիճակների նախարարները «սև ցուցակում». նրանք խախտել են ինֆորմացիա ստանալու իրավունքը

Երեք պաշտոնյա և մեկ ռեկտոր հայտնվել են Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի հի-ի (ԻԱԿ) այս տարվա առաջին եռամսյակի "սև ցուցակում": Այս մասին մայիսի 10-ին լրագրողների հետ հանդիպմանը հայտարարեց ԻԱԿ ղեկավար Շուշան Դոյրոյանը՝ ներկայացնելով այս տարվա առաջին եռամսյակի տվյալները:

Դոյրոյանի տեղեկացմամբ, իրենք դիմել են բոլոր նախարարություններին՝ հարցմամբ, թե ի՞նչ գաղտնի փաստաթղթեր են նրանք գաղտնագերծել: "Բոլոր նախարարություններից ընդամենը Պաշտպանության նախարարությունն էր, որ գաղտնագերծել է որոշակի թվով փաստաթղթեր: Մեկ փաստաթուղթ էլ գաղտնագերծել էր արտգործնախարարությունը",- ասաց ԻԱԿ ղեկավարը: Առողջապահության նախարար Զարություն Քուշկյանը, Դոյրոյանի խոսքով, ընդհանրապես չէր պատասխանել իրենց հարցմանը, իսկ ԱԻ նախարարն ասել էր, թե իրենց գաղտնագերծած փաստաթղթերը առգրավվել է Զատուկ քննչական ժառանգության կողմից: "Սակայն մենք պարզեցինք, որ նա մեզ տրամադրել էր կեղծ տեղեկություններ",- ասաց Դոյրոյանը:

ԻԱԿ ղեկավարը հիշեցրեց, որ հուլիս գաղտնի փաստաթղթերը պետական կառույցները պարտավոր են գաղտնագերծել ամենաուշը 30 տարի հետո, իսկ սովորական գաղտնիության փաստաթղթերը՝ ամենաուշը 10 տարի հետո: "Այսինքն՝ անցած տարվա դրությամբ պետական կառույցները պետք

է գաղտնագերծած լինեին մինչև 2000թ. գաղտնագրված փաստաթղթերը: Այս առումով լուրջ խնդիր կա մեր պետական կառավարման համակարգում",- ասաց նա:

Ստեփանավանի քաղաքապետի դեպքում քաղաքացուն ինֆորմացիա տրամադրելիս յուրաքանչյուր էջի համար գումար է պահանջվել, իսկ Զյուսիսային համալսարանի ռեկտորն անպատասխան է թողել քաղաքացու հարցումը:

ԻԱԿ նախագահի խոսքով՝ ինֆորմացիայի տրամադրման հարցում որոշակի առաջընթաց, այնուամենայնիվ, կա: Նրա ներկայացրած տվյալների համաձայն՝ այս տարվա առաջին եռամսյակում իրենց հարցումների 88 տոկոսին պատասխան տրվել է, մինչդեռ 2006թ. նույն ժամանակահատվածում հարցումներից 55 տոկոսն է պատասխանի արժանացել: ԻԱԿ-ի հարցումներից երկու դեպքում մերժվել է ինֆորմացիա տրամադրելու հարցումը: Երկու դեպքն էլ եղել է պաշտպանության նախարարությունից, սակայն երկու դեպքում էլ պատշաճ հիմնավորում է եղել: Կենտրոնի ղեկավարի խոսքով՝ բազմաթիվ են նաև լուռ մերժումները:

"Ես շատ կուզեմ, որ մի օր որևէ մեկը չհայտնվի այս ցուցակում, բայց դեռ բավական ժամանակ և աշխատանք կա կատարելու",- հայտարարեց Շուշան Դոյրոյանը:

Աղբյուրը՝ www.tert.am

Արձագանքում են "Սև ցուցակում" ընդգրկվածները

Մայիսի 10-ին ԻԱԿ Նախագահ Շուշան Դոյոյանը լրագրողներին ներկայացրեց "Տեղեկատվություն ստանալու իրավունքի պրակտիկան 2011թ.-ի առաջին եռամսյակում", ինչպես նաև հրապարակեց այն պաշտոնյաների անունները, որոնք անպատասխան էին թողել տեղեկություն ստանալու հարցումները: "Սև ցուցակի" հրապարակումից անմիջապես հետո լրագրողները ներկայացրին նաև ցուցակում ընդգրկված պաշտոնյաների եւ կազմակերպությունների մեկնաբանությունները եւ պատասխանները: Այսպես.

"Նովոստի-Արմենիա" գործակալություն

Սև ցուցակում ներառված կառույցների ներկայացուցիչներն ուսումնասիրության արդյունքները մեկնաբանեցին "Նովոստի-Արմենիա" գործակալությանը: Մասնավորապես, ՀՀ առողջապահության նախարարի մամուլի քարտուղար Շուշան Հունանյանը ընդունեց, որ գերատեսչությունում բացթողում է եղել աշխատանքային գործընթացում՝ ավելացնելով, որ մեղավորն արդեն պատժված է:

Ստեփանավանի քաղաքապետարանի հասարակայնության հետ կապերի բաժնի առաջատար փորձագետ Նազելի Ավագյանը հերքեց բոլոր մեղադրանքները՝ նշելով, որ Ստեփանավանի քաղաքապետարանն աշխատում է բաց և թափան-

ցիկ, ու ցանկացած տեղեկատվություն կարելի է գտնել Ստեփանավանի քաղաքապետարանի կայքում:

"Հյուսիսային համալսարան" բուհական թերթի գլխավոր խմբագիր Էվելինա Ղանթարյանը գործակալությանն ասաց, որ բուհի ռեկտոր Բորիս Մակիշյանը չի հրաժարվում տեղեկատվություն տրամադրել, այլ պարզապես խնդրել է հիմնավորել հայցը:

ՀՀ Արտակարգ իրավիճակների նախարարությունից "Նովոստի-Արմենիա" գործակալությանը խոստացան մեկնաբանել խնդիրը փոքր-ինչ ուշ:

"Մեդիամաքս" լրատվական գործակալություն

Առողջապահության նախարարության՝ տեղեկատվություն չտրամադրողների սև ցուցակում հայտնվելը աշխատանքային բացթողում է: Այս մասին Մեդիամաքս-ին ասել է առողջապահության նախարարության մամուլի քարտուղար Շուշան Հունանյանը:

Նա նշել է, որ Ինֆորմացիոն ազատության կենտրոնի գրավոր հարցմանը չպատասխանելը եղել է աշ-

խատանքային թերացում, իսկ պատասխանատու աշխատակիցը պատժվել է:

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի 2011թ. եռամսյակային հաշվետվության համաձայն՝ ՀՀ առողջապահության նախարար Հարություն Քուշկյանը հայտնվել է տեղեկատվություն չտրամադրողների "սև ցուցակի" առաջին հորիզոնականում:

tert.am. Քուշկյանը խոստացավ դուրս գալ Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի սև ցուցակից

"Մենք միշտ ինֆորմացիա տրամադրում ենք, այնտեղ տեխնիկական խնդիր է եղել, և մենք խիստ զգուշացում ենք հայտարարել, որ անպայման միշտ սահմանված ժամկետում տրամադրվի տեղեկատվությունը",- լրագրողների հետ հանդիպ-

ման ժամանակ ասել է Առողջապահության նախարարը:

"Առաջին տարին է, որ լսում են՝ մտել են այդ ցանկում, և այս տարի էլ դուրս կգամ",- խոստացավ Հարություն Քուշկյանը:

ՍԵԼ ցուցակի եւ ժանգոտ կողպեքի հզոր ուժը

Կես տարի տեւած համառ պայքարը վերջապես արդյունք տվեց:

2011թ. մայիսի 13-ին՝ ԻԱԿ նախագահ Շուշան Դոյ-դոյանի կողմից տեղեկատվություն ստանալու իրավունքը խախտած պաշտոնյաների ՍԵ ցուցակը հրապարակելուց 3 օր անց, Ստեփանավանի քաղաքապետարանը իր իսկ նախաձեռնությամբ ուժը կորցրած է ճանաչել ավագանու այն որոշումը (թիվ 19-Ն), համաձայն որի՝ քաղաքապետարանը տեղեկատվության մեկ էջը տրամադրում էր 500 դրամ վարձավճարով:

Այս մասին news.am-ին 2011թ. մայիսի 13-ին հայտնել է Ստեփանավանի քաղաքապետ պրն. Ղարաքեշիշյանը: Հիշեցնենք, որ հենց այս որոշման համար էր վերջինս ընդգրկվել Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի տարեկան և եռամսյակային "ՍԵ ցուցակներում", ինչպես նաև արժանացել 2010թ. սեպտեմբերի 28-ին Տեղեկատվության ազատության մրցանակաբաշխության "Ժանգոտ կողպեք" մրցանակին:

Ի դեպ, Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեա Վանաձորի գրասենյակը փորձել էր դատարանով ուժը կորցրած ճանաչել վերոնշյալ որոշումը, սակայն 2011թ. մարտի 24-ին ՀՀ վարչական դատարանը մերժել էր կազմակերպության հայցը և թիվ 19-Ն որոշումը մնացել էր ուժի մեջ:

Եվ միայն ԻԱԿ-ի և մամուլի կոշտ քննադատության շնորհիվ Ստեփանավանի քաղաքապետարանը ստիպված եղավ սեփական նախաձեռնությամբ վերացնել "Քաղաքապետարանում պատճենահանվող որոշումների կրկնօրինակների համար տեղական վարձավճար սահմանելու մասին" թիվ 19-Ն որոշումը:

www.news.am

Հաջող ելքով "Կռիվ"

Ստեփանավանի քաղաքապետարանը դատարանում հաղթեց, բայց վերանայեց հանրության դժգոհությունը հարուցած որոշումը՝ հանրային ճնշման և աղմուկի արդյունքում:

Արամ Չաքարյան, «Առավոտ» օրաթերթ

Մայիսի 4-ին ՀՀ վարչական դատարանը մերժել էր "ՅԵԼԻՆԿՅԱՆ քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակի" հայցն ընդդեմ Ստեփանավանի ավագանու որոշման: Այդ որոշմամբ ավագանին քաղաքապետարանում պատճենահանվող որոշումների՝ տեղեկության տրամադրման համար տեղական վարձավճար էր սահմանել՝ մեկ էջի համար 500 դրամ: Համաձայն "Տեղեկատվության ազատության մասին" օրենքի 10-րդ հոդվածի, "հանրային նշանակության կազմակերպություններն իրենք են որոշում տեղեկատվության տրամադրման համար գանձվող գումարի չափը, որը չի կարող գերազանցել այդ տեղեկության տրամադրման ծախսը": Այլ խոսքով, մեկ էջի համար պատճենահանման գումարը չի կարող 15-20 դրամից բարձր լինել: Այլ խոսքով, մեկ էջի համար 500 դրամ սահմանելով՝ Ստեփանավանի ավագանին խախտել է "ՏԱ մասին" օրենքը: Դատարանը, սակայն, գտել է, որ որևէ խախտում չկա:

Ստեփանավանի ավագանու սույն որոշումը, մեղմ ասած, չեն հավանել ոչ միայն "ՅԵԼԻՆԿՅԱՆ քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակում": Գյուլերիի լրագրողների "Ասպարեզ" ակումբն ու "Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը" էլ են հարցով մտահոգվել ու փորձել են Ստեփանավանի քաղաքապետարանից ստանալ "500 դրամանոց" որոշումը:

Ստեփանավանի քաղաքապետարանը, սկսած 2010 թվականի փետրվարից, անպատասխան է թողել ԻԱԿ-ի հարցումներն ու արդյունքում ոչ քափանցիկ աշխատելու և "ՏԱ մասին" օրենքը խախտելու համար 2010-ին արժանացել "Ժանգոտ կողպեքի", իսկ այս տարի հայտնվել ԻԱԿ-ի կազմած տեղեկություններ չտրամադրողների "Սև ցուցակում":

ԻԱԿ նախագահ Շուշան Դոյդոյանն էլ հայտարարել էր, թե Ստեփանավանի քաղաքապետը ինֆորմացիայի տրամադրումը դարձրել է բիզնես: Սրան ի պատասխան, Ստեփանավանի քաղաքապետ Սարգիս Ղարաքեշիշյանը ասել է, թե Շուշան Դոյդոյանը զրպարտում է և "կրկնվելու դեպքում կենթարկվի պատասխանատվության՝ օրենքով սահմանված կարգով": Նախ նկատենք, որ դատարանն է միայն իրավասու որոշել՝ անձը պետք է պատասխանատվության ենթարկվի, թե՛ ոչ: Իսկ ըստ էության, Ստեփանավանի քաղաքապետը փորձում է թաքցնել իրականությունը, բայց առանձնապես չի հաջողում:

ԻԱԿ-ին մերժած քաղաքապետը, "Ասպարեզ" ակումբին տրամադրել է Ստեփանավանի ավագանու 2009 թվականի մայիսի 6-ի 19-Ն որոշումը, որով քաղաքապետարանում պատճենահանվող որոշումների համար տեղական վարձավճար է սահմանվել՝ մեկ էջի համար 500 դրամ: Նիստին ներկա են եղել ավագանու 11 անդամներից յոթը՝ Արթուր Հովսեփյան, Ռազմիկ Պապյան, Նորայր Ղուկասյան, Արտակ Միրզոյան, Արման Սուքիասյան, Ալեքսան Հովակիմյան: Բոլորն էլ կողմ են եղել: Այսինքն՝ կա նման որոշում, Սարգիս Ղարաքեշիշյանին ոչ ոք չի զրպարտում:

Շուշան Դոյդոյանին զրպարտության մեղադրանք ներկայացնող քաղաքապետը նույն հարցազրույցում հաստատում է 19-Ն որոշման գոյությունը՝ պնդելով, որ 19-Ն որոշումը չեղյալ է հայտարարված: Ուրեմն եղել է, չէ՞, որ չեղյալ է հայտարարվել: Հայտնի ֆիլմի հերոսը ասում էր՝ "հնարավոր չէ սեղմել կրծքին այն, ինչ չկա": Մեր դեպքում՝ "հնարավոր չէ չեղյալ հայտարարել այն, ինչ չկա":

Կրկնենք՝ եղել է մեկ էջ պատճենահանելու համար 500 դրամ գանձելու մասին 19-Ն որոշում, ուրեմն Շուշան Դոյդոյանի պնդումը, որ տեղեկության

տրամադրման համար պատճենահանման շուկայական գնից ամենաքիչը 25 անգամ բարձր գին սահմանելով՝ Ստեփանավանի ավագանին տեղեկության տրամադրումը դարձրել է բիզնես՝ իրական է: Էլ ի՞նչ զրպարտության մասին է խոսում իրեն քննադատողին մեղադրող ու մեկ նախադատություն հետո քննադատության մեջ բերվածը հաստատող քաղաքապետը: Սա Սարգիս Ղարաքեշիջյանի միակ սայթաքումը չէ:

2009թ.-ի սեպտեմբերի 3-ին քաղաքապետը "Ասպարեզ" ակումբի հարցմանն ի պատասխան, նամակով տեղեկացրել է, որ ավագանու 2008թ.-ի բոլոր որոշումները կազմում են 200 էջ և եթե "Ասպարեզը", համաձայն ավագանու 19-Ն որոշման, մեկ էջի համար 500 դրամ վճարի, կստանա իր ակնկալած տեղեկությունը (այս նամակն էլ ասպացուցում է, որ եղել է 19-Ն որոշում: Սա էլ իմիջիայլոց): Նույն քաղաքապետը այս նամակից մեկուկես տարի անց՝ 2011-ի հունվարի 24-ին նույն "Ասպարեզին" տեղեկացնում է, որ 2008-ի որոշումները հանձնվել են արխիվ ու հասանելի չեն, իսկ սկսած 2009-ից, որոշումները տեղադրված են քաղաքապետարանի կայքում: Ստացվում է, որ 2009-ի սեպտեմբերին քաջ գիտակցելով, որ ավագանու 2008թ. որոշումները հանրային հետաքրքրություն են ներկայացնում, Սարգիս Ղարաքեշիջյանը դրանք դարձրել է խորապես անհասանելի:

Կրկին հաջողություն է գրանցվել

Երկու տարի շարունակ հ/կ-ներին չպատասխանող և դատարաններում հարաբերություններ պարզող քաղաքապետը պատասխանել է ԻԱԿ-ին:

Ըստ այդմ, "500 դրամանոց" որոշման ընդունումից հետո որևէ քաղաքացուց կամ կազմակերպությունից գումար չի գանձվել: Սա նշանակում է, որ 500 դրամը իրոք անհավանական մեծ գին է եղել ու բոլորին է վանել: Ստեփանավանի քաղաքապետը տեղեկացրել է նաև, որ որոշումը չեղյալ է հայտարարվել այս տարվա մայիսի 4-ին: Ուշագրավ է, որ "500 դրամանոց" որոշմանը կողմ քվեարկած Ստեփանավանի ավագանու անդամները նույն որոշումը չեղյալ հայտարարելուն էլ են կողմ եղել:

Ստեփանավանի քաղաքապետը պնդում է, որ իրենց պաշտոնական կայքը գործում է 2009 թվականից: Շուշան Դոյրոյանը մեզ հետ զրույցում ասաց, որ եթե կայքը երկու տարի գործեր, իրենք տեղյակ կլինեին: Ամեն դեպքում, "Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնում" դրական քայլ են համարում կայքի գոյությունը, հասցրել են ուսումնասիրել այն ու գոհ են դրա բովանդակությունից:

Շուշան Դոյրոյանն էլ ուրախ է, որ հաջողության են հասել. նախ "500 դրամանոց" որոշումը չեղյալ է հայտարարվել ու աշխատանքի թափանցիկությունն ապահովող կայք է գործում: Սա նշանակում է, որ Սարգիս Ղարաքեշիջյանը թափանցիկ աշխատանքի համար ԻԱԿ-ի "Ոսկե բանալուն" արժանանալու հայտ է ներկայացնում, կեսկատակ նկատեց Շուշան Դոյրոյանը և հավելեց, որ մայիսի 16-ին իրենք մոր հարցում են ուղարկել Ստեփանավանի քաղաքապետարան և ցանկանում են ստանալ "500 դրամանոց" որոշումը չեղյալ հայտարարելու մասին որոշումն ու տեղեկանալ, թե "500 դրամանոց" որոշման գոյության երկու տարիների ընթացքում տեղեկության տրամադրման արդյունքում որքա՞ն գումար է մտել համայնքային բյուջե և ի՞նչ նպատակներով է ծախսվել: Ու հիմա Սարգիս Ղարաքեշիջյանի "փրկության" գործը կախված է Սարգիս Ղարաքեշիջյանից:

Արդիականացվեց ՏԿՆ կայքը

Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի նախաձեռնությամբ՝ ԱՄՆ ՄԶԳ ֆինանսական աջակցությամբ, արդիականացվեց ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության կայքը՝ www.mta.gov.am:

Կայքը պատրաստելիս հաշվի են առնվել ժամանակակից տեխնիկական լուծումները, որոնք թույլ են տալիս մեծ ծավալով տեղեկատվությունն առավել մատչելի դարձնել հանրությանը:

Շնորհանդեսին ներկա ԱՄՆ ՄԶԳ առաքելության փոխտնօրեն Ջոն Սեոնգը նշեց, որ նոր կայքը լիովին համապատասխանում է ինչպես տեղեկատվության մատչելիության միջազգային, այնպես էլ ազգային չափանիշներին, նաև ընդգծեց, որ "Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի ջանքերի շնորհիվ զգալի առաջընթաց է նկատվել տեղեկատվության ազատության ոլորտում":

Նորացված վեբ կայքը հնարավորություն կտա առավել արդյունավետ իրականացնել հանրային իրազեկման գործառույթը:

Տարածքային կառավարման նախարարի առաջին տեղակալ Վաչե Տերտերյանը կարևորեց նոր կայքի գործարկումը հանրությանը նախարարության և մարզպետարանների գործունեության, համայնքային բյուջեների կատարողականի վերաբերյալ համապարփակ տեղեկատվությամբ ապահովելու տեսանկյունից. "Երբ սկսեցինք նախարարության կայքում տեղադրել և հրապարակայնացնել մեր համակարգի վերաբերյալ բազմաթիվ տեղեկատվություն, լուրջ խնդրի առաջ կանգնեցինք. հասկացանք, որ կայքի հնարավորությունները սահմանափակ են և կայքի արդիականացման խնդիր առաջացավ: Այս կայքի գործարկմամբ առավել կանրապնդվի մեր բաց, հրապարակային աշխատանքի ոճը, ինչը նաև հնարավորություն կտա մեր աշխատանքը հասու դարձնել հասարակությանը, ինչպես և ստանալ արծագանքներ, առաջարկներ ու պահանջներ":

"Ինֆորմացիոն ազատության կենտրոն" ՀԿ-ի ղեկավար Շուշան Դոյոյանը կարևորեց այն, որ կայքում հրապարակված են պարտադիր հրապարակման ենթակա բոլոր տեղեկությունները, որոնք կարևոր ու հետաքրքիր են հանրության համար: Կայքում օգտագործողները կարող են ծանոթանալ տեղեկատվության ազատության հիմնական սկզբունքներին և տեղեկություն ստանալու հարցումներ հարցումներ ուղարկելիս կարող են օգտվել կայքում ներկայացված ձևանմուշից: Կայքը հնարավորություն է ընձեռում քաղաքացիներին առցանց ռեժիմով հետևել իրենց դիմումների և հարցումների ընթացքին:

ՏԿՆ կայքի միջոցով հնարավոր է անցում կատարել մարզպետարանների տեղեկատվական պորտալներ, որոնց բարեփոխման աշխատանքները դեռևս ընթացքի մեջ են և կավարտվեն առաջիկայում:

Կայքը մշակել և պատրաստել է "Հելիքս կոնսալտինգ" ընկերությունը:

Սուլպերմարկետները՝ տեղեկատվություն տնօրինողներ

Այսուհետ Հայաստանում գործող հետևյալ 5 սուլպերմարկետները՝ Երևան Սիթի, ՍԱՍ, Ֆրեշ, Սթար և Նոր Ջովք, համաձայն "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքի, հաշվետու և հրապարակային պետք է գործեն հասարակության առաջ:

ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովը ընդլայնել է գերիշխող դիրք ունեցող կազմակերպությունների ցանկը՝ այսուհետ այդ ցանկում ներառելով նաև մանրածախ առևտրի ոլորտը ներկայացնող կազմակերպություններին:

ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի կատարած ուսումնասիրության արդյունքում հանձնաժողովի՝ 2011թ.-ի հունիսի 8-ի որոշմամբ մանրածախ առևտրի ոլորտում գերիշխող դիրք զբաղեցնող են համարվել "Ալեքս Գրիգ", "ՍԱՍ գրուպ", "Ֆրեշ", "Սթար Դիվայդ" և "Նոր Ջովք" ընկերությունները՝ համապատասխանաբար "Երևան Սիթի", "ՍԱՍ", "Ֆրեշ", "Սթար" և "Նոր Ջովք" խանութների ցանցերով:

"Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ տեղեկատվություն տնօրինող են հանրային նշանակության կազմակերպությունները: Նույն հոդվածի համաձայն՝

հանրային նշանակության կազմակերպություն են համարվում նաև ապրանքային շուկայում մենաշնորհի կամ գերիշխող դիրք ունեցող ոչ պետական կազմակերպությունները:

Սա նշանակում է, որ Երևան Սիթի, ՍԱՍ, Ֆրեշ, Սթար և Նոր Ջովք խանութները այսուհետ համարվում են տեղեկատվություն տնօրինող և պահանջի դեպքում պարտավոր են "Տեղեկատվության ազատության մասին" ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով տրամադրել տեղեկություն քաղաքացիներին, սեփական նախաձեռնությամբ հրապարակել նույն օրենքի 7-րդ հոդվածով սահմանված տեղեկությունները:

Այսպիսով, հանրային նշանակություն ունեցող այս ոլորտը նույնպես կարող է տեղեկատվության ազատության շնորհիվ վերահսկվել նաև հենց հասարակության կողմից:

Հիմնադրվեց Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդ

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան Կարեն Անդրեասյանի նախաձեռնությամբ 2011 թվականի մայիսի 1-ին հիմնադրվեց Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդ:

Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի հիմնադիր անդամներ են Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի նախագահ Շուշան Դոյ-դոյանը, Երևանի մամուլի ակումբի նախագահ Բորիս Նավասարդյանը, "Առավոտ" օրաթերթի գլխավոր խմբագիր Արամ Աբրահամյանը, "Արմի քենսալթ" փաստաբանական գրասենյակի փոխտնօրեն Արա Ղազարյանը, "Արմմեդիա" ծրագրի տնօրեն, ճանաչված լրագրող Մանանա Ասլամազյանը:

Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի հիմնական նպատակն է պաշտպանել խոսքի ազատությունը, տեղեկատվության մատչելիությունը, ինչպես նաև անձի արժանապատվությունը և մասնավոր կյանքի իրավունքը:

Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի գործառույթն է զրպարտությանը, վիրավորանքին, մասնավոր կյանքի պաշտպանությանը և տեղեկատվության ազատությանը վերաբերող դատական գործերի կապակցությամբ խորհրդատվական բնույթի մասնագիտական եզրակացություններով հանդես գալը, ինչպես նաև օրենսդիր և գործադիր իշխանություններին, տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, քաղաքացիներին համապատասխան հարցերի շուրջ անհրաժեշտ խորհրդատվությամբ ապահովելը:

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան Կարեն Անդրեասյանը կարծում է, որ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի եզրակացություններն ու հայտարարությունները կարող են զսպող դեր խաղալ լրատվամիջոցների դեմ դատական գործերում:

"Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի հիմնական նպատակն է հավասարակշռել բախվող արժեքները՝ մի կողմից խոսքի ազատությունը և տեղեկատվության մատչելիությունը, մյուս կողմից՝ մարդու արժանապատվությունը և մասնավոր կյանքի գաղտնիության իրավունքները: Խորհուրդը իր փորձագիտական եզրակացություններով նպատակ ունի կանխել մամուլի դեմ սկսված բացասական դատական պրակտիկայի հետագա զարգացումը",- նշում է ԻԱԿ նախագահ Շուշան Դոյդոյանը:

Արամ Աբրահամյանն էլ հույս հայտնեց, որ կառույցը հնարավորություն կունենա չմնալ զուտ ֆորմալ մարմին և կլինի այնպես, որ զրպարտության և վիրավորանքի վերաբերյալ հայցն ընդունելուց կամ որոշում կայացնելուց առաջ դատական մարմինը կդիմի խորհրդին՝ ստանալու մասնագիտական եզրակացություն:

Ռոբերտ Քոչարյանն՝ ընդդեմ "Հրապարակ" օրաթերթի հայցի վերաբերյալ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի փորձագիտական եզրակացությունը

«Հրապարակ» օրաթերթի 25(695), 31(671), 45(685) համարներում հրապարակված՝ «Քոչարյանին ոչնչացնում են, Ծառուկյանին՝ բացատրում», «Ինքնակոչ ևսամակ Քոչարյանի անունից», «Անձամբ Քոչարյանից՝ սխալներով եւ ստորագրությամբ» վերտառությամբ հոդվածների վերաբերյալ

1. Գործի հանգամանքները

12.02.2011թ. «Հրապարակ» օրաթերթի 25(695)-րդ համարում հրապարակվել է «Քոչարյանին ոչնչացնում են, Ծառուկյանին՝ բացատրում» վերտառությամբ հոդվածը, այնուհետև դրան հաջորդել են «Հրապարակ» օրաթերթում հրապարակված ևս երկու հոդվածներ՝ «Ինքնակոչ ևսամակ Քոչարյանի անունից», «Անձամբ Քոչարյանից՝ սխալներով և ստորագրությամբ» վերնագրերով հոդվածները (22.02.2011թ./31(671)/ և 12.03.2011թ./45(685)/):

Վերոգրյալ հոդվածներում տեղ գտած՝ պատիվն ու արժանապատվությունը արատավորող, վիրավորող և զրպարտող տեղեկությունների հերքման և վնասի հատուցման պահանջի հայցով 2011թ. մարտի 25-ին ՀՀ երկրորդ Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը դիմել է ընդհանուր իրավասության դատարան: Հայցադիմումում ներկայացվել են համապատասխան հոդվածների այն հատվածները, որոնք հայցվորը դիտել է որպես վիրավորանք և զրպարտություն պարունակող: Գործը գտնվում է դատաքննության նախապատրաստական փուլում:

2. Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի գործառույթը

Նկատի ունենալով, որ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի գործառույթն է զրպարտության և վիրավորանքի վերաբերյալ վեճերով խորհրդատվական բնույթի մասնագիտական եզրակացությունների կազմումն ու հրապարակումը՝ խորհուրդը որոշել է սեփական նախաձեռնությամբ ուսումնասիրել վիճարկվող հոդվածները և հրապարակել իր մասնագիտական եզրակացությունը:

3. Ներպետական և միջազգային իրավունքի համապատասխան սկզբունքները

ՀՀ Սահմանադրության 27-րդ հոդվածի համա-

ձայն. «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր կարծիքն ազատ արտահայտելու իրավունք...:

Յուրաքանչյուր ոք ունի խոսքի ազատության իրավունք, ներառյալ տեղեկություններ և գաղափարներ փնտրելու, ստանալու, տարածելու ազատությունը, տեղեկատվության ցանկացած միջոցով անկախ պետական սահմաններից:

Լրատվամիջոցների և տեղեկատվության այլ միջոցների ազատությունը երաշխավորվում է...»:

ՀՀ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի համաձայն. «Մարդու և քաղաքացու՝ Սահմանադրության 27 հոդվածով...ամրագրված հիմնական իրավունքները և ազատությունները կարող են սահմանափակվել միայն օրենքով, եթե դա անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում...այլոց սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների, պատվի և բարի համբավի պաշտպանության համար...:

Մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների ու ազատությունների սահմանափակումները չեն կարող գերազանցել Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորություններով սահմանված շրջանակները»:

Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ ՄԻԵԿ կամ Կոնվենցիա) 10-րդ հոդվածի համաձայն.

«1. Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատորեն արտահայտվելու իրավունք: Այս իրավունքը ներառում է սեփական կարծիք ունենալու, տեղեկություններ և գաղափարներ ստանալու և տարածելու ազատությունը՝ առանց պետական մարմինների միջամտության և անկախ սահմաններից: Այս հոդվածը չի խոչընդոտում պետություններին՝ սահմանելու ռադիոհաղորդումների, հեռուստատեսային կամ կի-

նենատոգրաֆիական ձեռնարկությունների լիցենզավորում:

2. Այս ազատությունների իրականացումը, քանի որ այն կապված է պարտավորությունների եւ պատասխանատվության հետ, կարող է պայմանավորվել այնպիսի ձեւականություններով, պայմաններով, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ ... այլ անձանց հեղինակությունը կամ իրավունքները պաշտպանելու, խորհրդապահական պայմաններով ստացված տեղեկատվության բացահայտումը կանխելու կամ արդարադատության հեղինակությունն ու անաչառությունը պահպանելու նպատակով»:

ՀՀ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածից և ՄԻԵԿ-ի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասից բխում է, որ անձի արտահայտվելու ազատությունը կարող է սահմանափակվել, եթե միջամտությունը՝

- «նախատեսված է օրենքով»,
- ծառայում է հողվածում թվարկված «իրավաչափ նպատակներից» առնվազն մեկին, տվյալ դեպքում՝ անձի «պատվի և բարի համբավի» կամ «հեղինակությունը կամ իրավունքները պաշտպանելուն» և
- «անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում»:

Այս վերջին պայմանը պահանջում է, որպեսզի ՄԻԵԿ-ը որոշի, թե արդյո՞ք զանգատի առարկա միջամտությունը բխում է «հրատապ հասարակական կարիքից», արդյո՞ք այն համաչափ է իր առջև դրված «օրինական նպատակին», և արդյո՞ք իշխանությունների կողմից միջամտության արդարացման նպատակով առաջ քաշված պատճառները «վերաբերելի են և բավարար»¹:

4. Վիճարկվող հողվածների իրավական վերլուծությունը

Վիճարկվող հողվածների, հայցադիմումում մեջ բերված արտահայտությունների իրավաչափության գնահատումը հիմնված է ՀՀ Սահմանադրության, ՄԻԵԿ 10-րդ հոդվածի և Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի պահանջների վրա:

4.1. «Քոչարյանին ոչնչացնում են, Ծառուկյանին՝ բացատրում» վերտառությամբ հողվածի վերաբերյալ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային պրակտիկան վկայում է այն մասին, որ նման փաստական հանգամանքներով գործեր քննելիս, Դատարանը հաշվի է առնում հրապարակման առարկա հանդիսացող խնդրի հանրային նշանակությունը, նպատակը և շեշտադրումը, ընդհանուր համատեքստը, հայցվորի և պատասխանողի կարգավիճակը, ինչպես նաև մի շարք այլ կարևոր հանգամանքներ, որոնք կներկայացվեն ստորև:

Վիճարկվող հողվածով վեր են լուծվում Հայաստանի քաղաքական կյանքում առանցքային դեր ունեցող քաղաքական գործիչների և քաղաքական կուսակցությունների ներքին փոխհարաբերությունները և ազդեցության շրջանակները, ինչը հասարակության համար հետաքրքրություն ներկայացնող և հանրային նշանակություն ունեցող թեմա է: Ավելին, այս հրապարակումը արվել է նաև Հայաստանի ներքաղաքական կյանքում նախապատահատվող քաղաքական իրադարձության, այն է՝ ՀՀ իշխող կուսակցությունների միջև ստորագրվելիք կոալիցիոն հուշագրի շուրջ քննարկումների լույսի ներքո, ինչը կրկին հաստատում է խնդրի առնչությունը հանրային շահերին: Հողվածը պարունակում է նաև անմիջականորեն ՀՀ երկրորդ Նախագահ Ռ. Քոչարյանին ուղղված քննադատական արտահայտություններ, որոնք նրա կողմից վիճարկվել են դատարանում, մասնավորապես.

4.1.1. «... Ստրով ինչ անցներ, թե Քոչարյանը անցուդարձին չի դիմանա և իր անմտությամբ ասպարեզ կիջնի...»: «Իսկ Քոչարյանը, որքան էլ առանձնանում է գավառականությամբ ու արյունռուշտությամբ, առանձնակի փայլում է անմտությամբ: Ուղղակի մտածում ես՝ ՀՀ նախագահի աթոռում թյուրիմացաբար հայտնված այդ եակին մտածելու մարդկային ունակություն ի վերուստ տրված է, թե՛ չէ: Ինչպես մի երկու տարի առաջ դատարկախոսել էր՝ իբր աֆրիկյան սաֆարիում որսորդների հետ կենդանիներից է շատախոսել, երբ ինքն ուղղակի չգիտի ոչ մի լեզու, որով աֆրիկյան մայրցամաքում կարելի է մարդկանց հետ հաղորդակցվել, այժմ էլ՝ ոչ ավել, ոչ պակաս, հայտարարեց, թե իբր ՀՀԿ ղեկավարները, ողջ թե մահացած, մի այնպիսի ոչնչություն էին, որ կուսակցության նախընտրական ցուցակները անուն առ

1. Sunday Times-ն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության (թիվ 1), 62-րդ պարբերություն:

անուն իր հետ էին համաձայնեցնում»։ «Եթե 2007-ին Քոչարյանն իբր այնպիսի ազդեցություն ուներ, որ անուն առ անուն ՀՀ-ի ցուցակ էր ստուգում, մի կուսակցություն էլ (ՀՀԴ-ն) ուղղակի գրպանում էր պահում, երրորդ կուսակցություն ստեղծելու անհրաժեշտությունը որտեղի՞ց էր ծագել։ Եթե ՀՀԴ-ն ու ՀՀԴ-ն իր վերահսկողության տակ էին, ո՞ւմ կամ ինչի՞նչ էր վստահում, որ իր բիզնես-պրոյեկտ ԲՀԿ-ն էր ասպարեզ իջեցնում։ Միանգամայն հասկանալի է, որ ինքը ոչ մեկին էլ չի վերահսկել, ոչ մեկին էլ չի վստահել, դրա համար էլ ճոր ուժ է ստեղծել ի դեմս ԲՀԿ-ի։ Իսկ եթե տեղապահի մտքով կանցնի ճամարտակել՝ իբր ԲՀԿ-ն ինքը չի ստեղծել՝ գաղափարից մինչև կառույց ու անդամագրված անձինք, թող նման հեքիաթներն իր հայրենի եզերքի հավերհին ու սագերին պատմի»։ «Երևի տեղապահ Քոչարյանը ոչ միայն մտքի, այլև՝ հիշողության կարճության խնդիր ունի։ Երևի չի հիշում, թե 2003-ի նախագահական ընտրություններում ինքն ինչ ողորմելի վիճակում էր»։

Վերոնշյալ արտահայտությունների իրավաչափության վերաբերյալ եզրակացության հանգելու համար անհրաժեշտ է հստակ պատկերացում կազմել դրանց բնույթի վերաբերյալ։ Արտահայտվելու ազատության իրավունքի խախտումների վերաբերյալ գործերով Եվրոպական դատարանը տարանջատում է կատարում փաստերի և գնահատողական դատողությունների միջև՝ համարելով, որ եթե փաստերի առկայությունը կարելի է ապացուցել, ապա գնահատողական դատողությունները ապացուցելի չեն. գնահատողական դատողությունների ապացուցումն անհնարին է, քանի որ դրանք վերաբերում են համոզմունքների, նախապատվությունների ոլորտին։ Միևնույն ժամանակ, ՄԻԵԴ-ը նշել է, որ գնահատողական դատողության և դրա փաստական հիմքի միջև կապի անհրաժեշտությունը տարբեր է՝ կախված կոնկրետ գործի հանգամանքներից²։

Մատնանշված արտահայտությունների ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ դրանք հողվածի հեղինակի կողմից արված գնահատողական դատողություններ են։ Որպես այդպիսիք՝ դրանք զուրկ չեն որոշակի փաստական հիմքից, այն է՝ Ռ. Քոչարյանի կողմից տարբեր ժամանակներում ար-

ված հայտարարություններից և հանրային տիրույթում շրջանառվող լուրերից, կարծիքներից և ասեկոսներից։ ՄԻԵԴ-ը նաև սահմանել է, որ «հանրային հսկող շան» իրենց դերը կատարելիս՝ լրատվամիջոցների լուսաբանումը «պատմությունների» կամ «ասեկոսների» կամ «հանրային կարծիքի» լույսի ներքո պետք է պաշտպանվի, եթե այն լիովին անհիմն չէ³։

4.1.2. «Իհարկե, այնպիսի դավաճանության, պետական ու տնտեսական հանցագործությունների ու, ամենակարևորը՝ արյան մեջ թաղված կենսագրություն, ինչպիսին իրենն է, այս երկրագնդի վրա հատուկեցնող արարածներ են ունեցել։ Նման գարշելի կենսագրությունները սովորաբար միայնակ էլ կերտում են»։

Ինչ վերաբերում է վերոհիշյալ ձևակերպմանը, ապա Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի լույսի ներքո համարում ենք այն խնդրահարույց հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Վերը նշված արտահայտությունը կարող է դիտվել որպես փաստերի շարադրանք (statement of fact), որով ՀՀ երկրորդ Նախագահը մեղադրվում է որոշ հանցագործությունների կատարման մեջ։ ՄԻԵԴ-ը իր կողմից քննած գործերից մեկում նշել է.

“Չողվածը գրված է այնպիսի եղանակով, որ ընթերցողի մոտ որևէ կասկած չի թողնում հրապարակված նյութի ճշմարտացիության մասին և ոչ էլ որևէ հղում է արվել աղբյուրի վրա։ Հետևաբար, չի կարելի ասել, որ լրագրողը...-զուտ տեղեկացրել է այն մասին, ինչ խոսում էին այլոք և որ նա զուտ կատարել է այդ տեղեկության վկայակոչում՝ իր անձը հեռու պահելով դրանից։ Ընդհակառակը, վիրավորական բնույթի պնդումները նա ներկայացրել է որպես իր սեփական պնդումներ և, հետևաբար, ընկերությունը, որը հրապարակել է դրանք, պատասխանատվություն է կրում դրանց ճշմարտացիության համար”⁴։

2. Ֆելդեկն ընդդեմ Սլովակիայի, թիվ 29032/95, 86-րդ պարբերություն։
 3. Թորգեր Թորգերսոնն ընդդեմ Իսլանդիայի, թիվ 13778/88, 25 հունիս 1992թ. վճիռ, 65-րդ պարբերություն։ Չի-հան Օզթուրքն ընդդեմ Թուրքիայի, թիվ 17095/03, 28-րդ պարբերություն։
 4. Europapress Holding D.O.O.-ն ընդդեմ Խորվաթիայի, թիվ 25333/06, 22/10/2009, պարբ. 60։

Փաստերի շարադրանք պարունակող արտահայտությունների հետ կապված ՄԻԵԴ-ի միանշանակ դիրքորոշումը հետևյալն է.

«Արտահայտվելու ազատությունը ենթադրում է պարտավորություններ և պատասխանատվություն և 10-րդ հոդվածով լրագրողների համար ամրագրված երաշխիքը կիրառվում է պայմանով, որ նրանք գործում են բարեխղճորեն՝ տրամադրելու ճշգրիտ և արժանահավատ տեղեկություններ՝ պահպանելով լրագրողական էթիկայի պահանջները»⁵: Ըստ այդմ, նմանատիպ գործերով պատասխանողից պահանջվում է ներկայացնել ապացույցներ հաստատելու իր պնդումները, այդ թվում՝ դրանց լայնորեն հայտնի փաստ լինելու հանգամանքը, ինչպես նաև լրագրողի կողմից անկախ ուսումնասիրություն կատարելու հանգամանքը: ՄԻԵԴ-ի ձևավորված դիրքորոշման համաձայն՝ մինչև մամուլի դերը, անկասկած, ենթադրում է իրազեկման պարտականություն հանրային շահին վերաբերող հարցերում, կոնկրետ անձանց ուղղակիորեն մեղադրելը՝ նրանց անունների ու պաշտոնների մատնանշմամբ, պարտավորեցնում է պատասխանողին ներկայացնել իրենց պնդումների համար բավարար փաստական հիմքեր⁶:

ՄԻԵԴ-ի դիրքորոշումը նաև այն է, որ իրավասու մարմնի կողմից քրեական մեղադրանքը հիմնավորելու ապացուցման չափորոշիչը հազիվ թե կարելի է համեմատել այն չափորոշիչի հետ, որը պետք է պահպանվի լրագրողի կողմից հանրային շահին վերաբերող հարցերի շուրջ իր պնդումներում⁷: Յետևաբար, վերոհիշյալ արտահայտության վերաբերյալ վերջնական եզրակացությունը կախված կլինի պատասխանողի կողմից դատարանում ներկայացվելիք հիմնավորումներից:

4.2.«Ինքնակոչ նամակ Քոչարյանի անունից», «Անձամբ Քոչարյանից՝ սխալներով և ստորագրությամբ» վերտառությամբ հոդվածների վերաբերյալ

Նշված հոդվածներից հայցադիմումում մեջ են բերվել հետևյալ արտահայտությունները.

«Յետևաբար իմաստ չունի վկայակոչել այն ինչ գոյություն չունի՝ Քոչարյանի բարի համբավ: Ավելի գործնական կլինի օրենքի պահանջը բավարարել՝ հայտարարել, թե Քոչարյանը զբաղվում է գործարարությամբ, ունի գործարար համբավ, հոդվածն էլ դրան վնասել է: Կամ էլ համբավի թեման թողնել հանգիստ:....»

«... Պարզ է, որ կյանքում Քոչարյանին անձնագիր պետք չի գալիս, արտերկիր էլ երևի մեկնում է դիվանագիտական անձնագրով: Բայց ինչ արած ... անողոք իրականություն է՝ անձնագրի ուժը կորցնելուց երեք տարի անց հնարավոր չէ այդ անձնագրով քաղաքացիական հարաբերություն ստեղծել և լիազորություններ տալ: Այնպես, որ 1998-ին անձնագիր ստանալուց և ՀՀ նախագահի թեկնածու առաջադրվելուց հետո այժմ էլ երկրորդ անգամ պետք է պրն Քոչարյանը դիմի՝ անձնագիրը փոխի և ուժի մեջ համարվող անձնագրով լիազորագիր տա, որպեսզի կարողանա իր հոդվածի հերքում պահանջել (կամ էլ կարող է անձամբ պահանջել՝ անձնագիրը թողնելով մի կողմ):....»

«... գոնե այս երկրի անունը, որի քաղաքացին, էլ չասած նախագահին ես եղել, պետք է գրել կարողանալ կամ սխալ գրված լինելը նկատել թղթին ստորագրություն դնելուց առաջ:...»:

Վերոնշյալ արտահայտությունների, որպես գնահատողական դատողությունների, իրավաչափության վերաբերյալ ամբողջովին կիրառելի է եզրակացության 4.1.1. կետում ներկայացված վերլուծությունը:

5. Վերաբերելի սկզբունքներ

ՄԻԵԴ-ը տարիներ շարունակ ընդգծել է, որ մամուլը յուրահատուկ տեղ է զբաղեցնում Կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի պաշտպանության համակարգում,

5. Radio France-ն ու այլոք ընդդեմ Ֆրանսիայի, թիվ 53984/00, պարբ. 37: Մահմուդովն ու Աղազադե Վ-ն ընդդեմ Ադրբեջանի, թիվ 35877/04, 44-րդ պարբերություն:

6. Նույն տեղում, 45-րդ պարբերություն, Կամպանայի ու Մազարեյի գործով վճիռը, Mazare, 101-րդ պարբերություն, Լեսնիկն ընդդեմ Սլովակիայի, թիվ 35640/97, 57-րդ պարբերություն:

7. Դյունդինս ընդդեմ Ռուսաստանի, թիվ 37406/03, 36-րդ պարբերություն:

քանի որ մամուլը ոչ միայն իրավունք, այլ պարտավորություն ունի տեղեկություններ և գաղափարներ տարածելու հանրային շահին վերաբերող ցանկացած հարցի շուրջ, իսկ հանրությունն իրավունք ունի դրանք ստանալու⁸: Բացի այդ, «լրագրողական ազատությունը ներառում է նաև չափազանցության և նույնիսկ սադրանքի որոշակի աստիճան»⁹: Եվ վերջապես, սանկցիայի կիրառման հանդեպ ունեցած վախը, ըստ ՄԻԵԴ-ի, «սառեցնող ազդեցություն» ունի արտահայտվելու ազատության իրականացման վրա¹⁰:

ՄԻԵԴ-ը, այնուհետև, հետևողականորեն պնդել է, որ «ընդունելի քննադատության սահմանները շատ ավելի լայն են քաղաքական գործչի պարագայում, քան մասնավոր անձի: Ի տարբերություն վերջինիս՝ առաջինն անխուսափելիորեն և գիտակցաբար բաց է իր յուրաքանչյուր խոսքի և արարքի մանրակրկիտ քննարկման առջև ինչպես լրագրողների, այնպես էլ լայն հանրության կողմից և, հետևաբար, պետք է դրսևորի հանդուրժողականության առավել բարձր աստիճան»¹¹: Բացի այդ, ՄԻԵԴ-ի համար խիստ կարևոր է նաև, թե իրապարակումը որքանով է ազդել քննադատության թիրախ դարձած գործչի քաղաքական կարիերայի և մասնագիտական կյանքի վրա¹²:

Վերջապես, միջամտության համաչափության հարցում ՄԻԵԴ-ի մոտեցումը պահանջում է, որպեսզի պահանջվող փոփոխությունները չափը որոշելիս ներպետական դատարանները հաշվի առնեն այն անձանց սահմանափակ միջոցները, որոնց դեմ բերվում են զրպարտության կամ վիրավորանքի մասին հայցերը: Մասնավորապես՝ Ռոմանենկոն և այլքը ընդդեմ Ռուսաստանի գործում ՄԻԵԴ-ը համարել է, որ դիմումատուի խոսքի ազատության իրավունքը խախտվել է նաև այն պատճառով, որ ներպետական դատարանները չեն վերլուծել, թե դիմումատուի եկամուտների որ մասն են կազմել պահանջվող գումարները և արդյոք դրան-

ցով չափից ավելի մեծ բեռ չի դրվել նրանց վրա: Մինչդեռ, դիմումատուի պնդմամբ, ինչը չէր վիճարկել ՌԴ կառավարությունը, պահանջվող գումարները հավասար են եղել նրա չորս ամսվա եկամուտներին և հետևաբար եղել են անչափ խիստ¹³:

Սույն գործով հայցվորի կողմից պահանջվող փոփոխությունն ու դատական ծախսերի չափը չի բխում միջամտության համաչափության պահանջից, ենթադրաբար գերազանցում է գործում ներգրավված լրատվամիջոցի եկամուտները, իսկ փաստաբանական ծառայությունների դիմաց պահանջվող վարձատրությունը ակնհայտորեն չի համապատասխանում ոչ միայն ՀՀ օրենսդրությամբ առաջադրվող խելամտության պահանջին, այլ նաև այս հարցի շուրջ ՀՀ փաստաբանների պալատի վերջերս արտահայտած դիրքորոշմանը¹⁴:

6. Եզրահանգում

Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդը գտնում է, որ վերոնշյալ սկզբունքների, վերլուծությունների և չափանիշների լույսի ներքո՝ միջամտությունը պատասխանող կողմ հանդիսացող լրատվամիջոցի արտահայտվելու ազատության իրավունքի իրականացմանը, իրապարակումների մեջ տեղ գտած գնահատողական դատողությունների մասով, անհրաժեշտ չէ ժողովրդավարական հասարակությունում, իսկ որոշ վիճահարույց արտահայտությունների մասով միջամտության անհրաժեշտությունը կախված կլինի պատասխանողի կողմից ներկայացվելիք հիմնավորումներից:

Խորհուրդը գտնում է, որ իրապարակված որոշ գնահատողական դատողություններ չեն բխում պատասխանատու եւ բարեխիղճ լրագրության չափանիշներից: Լրատվամիջոցը կարող էր նույն միտքն արտահայտել այլ, նվազ արատավորող բնույթի արտահայտություններ գործածելով: Հետևաբար, նման պարագայում արտահայտվելու ազատության միջամտության անհրաժեշտությունը

8. Observer and Guardian-ն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության, թիվ 13585/88, պարբ. 59:
9. Դե Հասեն ու Գիչսելսն ընդդեմ Բելգիայի, թիվ 19983/92, պարբ. 37– 46:
10. Լոմբարդոն ու այլքը ընդդեմ Մալթայի, թիվ 7333/06, 61-րդ պարբերություն:
11. Լինգենսն ընդդեմ Կվստրիայի, դիմում 9815/82, պարբ. 42:
12. Գրինբերգն ընդդեմ Ռուսաստանի, թիվ 23472/03, պարբ. 33:
13. Ռոմանենկոն ու այլքը ընդդեմ Ռուսաստանի, թիվ 11751/03, պարբ. 48:
14. Տես, օրինակ, www.Iragir.am 17/04/2011 «Ռոջամտության չափն ու սահմանը»:

www.foi.am

նը կախված կլինի դատաքննության ընթացքում պատասխանող լրատվամիջոցի ներկայացվելիք հիմնավորումներից:

Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդը, գնահատելով վիճարկվող հոդվածները եւ հայցադիմումում մեջ բերված արտահայտությունները ՀՀ Սահմանադրության, Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 10-րդ հոդվածի և եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի պահանջների համատեքստում, գտնում է, որ «Հրապարակ» օրաթերթում հրապարակված հոդվածներն առնչվում են հանրային շահին, իսկ դրանցում առկա հայտարարությունները գնահատողական դատողություններ են եւ ոչ՝ փաստական տվյալներ: Հետեւապես, ակնկալում ենք, որ Դատարանը կկիրառի առավել բարձր չափանիշներ արտահայտ-

վելու ազատության միջամտության անհրաժեշտությունը գնահատելիս:

Խորհուրդը գտնում է նաեւ, որ հայցվորի կողմից պահանջվող փոխհատուցման չափը չի բխում արտահայտվելու ազատության միջամտության համաչափության պահանջից, ենթադրաբար գերազանցում է գործում ներգրավված լրատվամիջոցի եկամուտները, ինչպես նաեւ փաստաբանական ծառայությունների դիմաց հայցվորի պահանջած վարձատրությունը ակնհայտորեն չի համապատասխանում ՀՀ օրենսդրությամբ առաջադրվող խելամտության պահանջին:

«ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Տիգրան Արզաքանցյանն ընդդեմ «Երկիր» օրաթերթի» գործի վերաբերյալ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի փորձագիտական եզրակացությունը

«Երկիր» օրաթերթի 13.01.2011թ. 3/2326-րդ համարում հրապարակված՝ «131 դեմք ու դիմակ» վերտառությամբ հոդվածի վերաբերյալ)

1. Գործի հանգամանքները

13.01.2011թ. «Երկիր» օրաթերթի 3/2326-րդ համարում հրապարակվել է «131 դեմք ու դիմակ» վերտառությամբ հոդվածը, որը վերաբերում է ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավոր Տիգրան Արզաքանցյանին: Վերոնշյալ հոդվածում տեղ գտած՝ պատիվն ու արժանապատվությունն արատավորող տեղեկությունները հերքելու և պատճառված վնասը փոխհատուցելու պահանջի հայցով Ս. Արզաքանցյանը 11.02.2011թ. դիմել է Երևան քաղաքի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան: 08.06.2011թ. Կենտրոն և Նորք-Մարաշ վարչական շրջանների ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանը սույն գործով կայացրել է վճիռ, որով Ս. Արզաքանցյանի հայցը բավարարվել է մասնակի:

2. Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի գործառույթը

Նկատի ունենալով, որ Տեղեկատվական վեճերի խորհրդի գործառույթն է զրպարտության և վիրավորանքի վերաբերյալ վեճերով խորհրդատվական բնույթի մասնագիտական եզրակացությունների կազմումն ու հրապարակումը՝ խորհուրդը որոշել է սեփական նախաձեռնությամբ ուսումնասիրել վիճարկվող հոդվածը և հրապարակել իր մասնագիտական եզրակացությունը:

3. Ներպետական և միջազգային իրավունքի համապատասխան սկզբունքները

ՀՀ Սահմանադրության 27-րդ հոդվածի համաձայն. «Յուրաքանչյուր ոք ունի իր կարծիքն ազատ արտահայտելու իրավունք...»:

Յուրաքանչյուր ոք ունի խոսքի ազատության իրավունք, ներառյալ՝ տեղեկություններ և գաղափար-

ներ փնտրելու, ստանալու, տարածելու ազատությունը, տեղեկատվության ցանկացած միջոցով՝ անկախ պետական սահմաններից:

Լրատվամիջոցների և տեղեկատվության այլ միջոցների ազատությունը երաշխավորվում է...»:

ՀՀ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածի համաձայն. «Մարդու և քաղաքացու՝ Սահմանադրության 27 հոդվածով...ամրագրված հիմնական իրավունքները և ազատությունները կարող են սահմանափակվել միայն օրենքով, եթե դա անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում...այլոց սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների, պատվի և բարի համբավի պաշտպանության համար...»:

Մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների ու ազատությունների սահմանափակումները չեն կարող գերազանցել Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորություններով սահմանված շրջանակները»:

Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ ՄԻԵԿ կամ Կոնվենցիա) 10-րդ հոդվածի համաձայն. «1. Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատորեն արտահայտելու իրավունք: Այս իրավունքը ներառում է սեփական կարծիք ունենալու, տեղեկություններ և գաղափարներ ստանալու եւ տարածելու ազատությունը՝ առանց պետական մարմինների միջամտության և անկախ սահմաններից: Այս հոդվածը չի խոչընդոտում պետություններին՝ սահմանելու ռադիոհաղորդումների, հեռուստատեսային կամ կինեմատոգրաֆիական ձեռնարկությունների լիցենզավորում:

2. Այս ազատությունների իրականացումը, քանի որ այն կապված է պարտավորությունների եւ պատասխանատվության հետ, կարող է պայմանավոր-

վել այնպիսի ձևականություններով, պայմաններով, սահմանափակումներով կամ պատժամիջոցներով, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ ... այլ անձանց հեղինակությունը կամ իրավունքները պաշտպանելու, խորհրդապահական պայմաններով ստացված տեղեկատվության բացահայտումը կանխելու կամ արդարադատության հեղինակությունն ու անաչառությունը պահպանելու նպատակով”:

ՀՀ Սահմանադրության 43-րդ հոդվածից և ՄԻԵԿ-ի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասից բխում է, որ անձի արտահայտվելու ազատությունը կարող է սահմանափակվել, եթե միջամտությունը՝

- «նախատեսված է օրենքով»,
- ծառայում է հոդվածում թվարկված «իրավաչափ նպատակներից» առնվազն մեկին, տվյալ դեպքում՝ անձի «պատվի և բարի համբավի» կամ «հեղինակությունը կամ իրավունքները պաշտպանելուն» և
- «անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում»:

Այս վերջին պայմանը պահանջում է, որպեսզի ՄԻԵԿ-ը որոշի, թե արդյոք գանգատի առարկա միջամտությունը բխում է “իրատապ հասարակական կարիքից”, արդյոք այն համաչափ է իր առջև դրված “իրավաչափ նպատակին” և արդյոք իշխանությունների կողմից միջամտության արդարացման նպատակով առաջ քաշված պատճառները “վերաբերելի են և բավարար”:

4. Վիճարկվող հոդվածի իրավական վերլուծությունը

Վիճարկող հոդվածի, հայցադիմումում մեջ բերված արտահայտությունների իրավաչափության գնահատումը հիմնված է ՀՀ Սահմանադրության, ՄԻԵԿ 10-րդ հոդվածի, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի և ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի պահանջների վրա:

4.1. “131 դեմք ու դիմակ” վերտառությամբ Տիգրան Արզաքանցյանին վերաբերող հոդվածի վերաբերյալ

Ընդհանուր համատեքստը և հոդվածի հանրային նշանակությունը. Վիճարկվող հոդվածը պատկանում է “Երկիր” օրաթերթի “131 դեմք ու դիմակ” խորագրով հոդվածների շարքին, որոնցով օրաթերթը նպատակ է ունեցել հասարակությանը տեղեկատվություն ներկայացնել ՀՀ Ազգային ժողովի 131 պատգամավորներից յուրաքանչյուրի վերաբերյալ: Մինչ Տ. Արզաքանցյանին նվիրված վիճարկվող հոդվածի հրապարակումը՝ վերոնշյալ շարքում արդեն հրապարակվել էին թվով 17 ԱԺ պատգամավորների վերաբերող հոդվածներ: Համապատասխան խորագրով հոդվածների շարքը շարունակվել է նաև Տ. Արզաքանցյանի վերաբերյալ հրապարակումից հետո, ինչը վկայում է տվյալ հոդվածաշարը հրապարակելու լրատվամիջոցի նպատակի և դրա հանրային նշանակության մասին: Վիճարկվող հոդվածով ներկայացվում են պատգամավորի կենսագրության որոշ տվյալներ, նրա աշխատանքային պարտականությունների կատարման, զույքային դրության, կենսաոճին ու որոշ նախասիրություններին վերաբերող տեղեկություններ:

Նշված տեղեկությունները, անշուշտ, ներկայացնում են հանրային հետաքրքրություն, հաշվի առնելով, առաջին հերթին, հայցվորի կարգավիճակը, նրա՝ որպես ընտրովի պաշտոնատար անձի և քաղաքական գործչի գործունեության բնույթը, ինչպես նաև պետական բյուջեի միջոցներից վճարվելու հանգամանքները:

Հոդվածի շարադրման ընդհանուր ոճը և երանգավորումը. Հոդվածն ընդհանուր առմամբ շարադրված է հունորային ոճով և երանգավորմամբ, ինչը արտահայտվելու ազատության իրավունքի լրացուցիչ պաշտպանություն է ենթադրում, քանի որ այս ոճն ինքնին ենթադրում է որոշակի չափազանցություն: Հոդվածը պարունակում է ՀՀ ԱԺ պատգամավոր Տ. Արզաքանցյանի վերաբերյալ հետևյալ արտահայտությունները, որոնք վերջինս վիճարկել է նաև դատարանում.

4.1.1. “Այս պատգամավորը առաջին անգամ խորհրդարան մտավ որպես ստիլյազ”։ “Բրենդային իր հագուստների, կոշիկների մասին խոսում էր բոլորի հետ և շարունակ գլուխ էր գոլում, թե ինչպես է ինքնաթիռներով գեղեցկուհիներ բերում ու տանում այս կամ այն երկիր”։

“Չայտնի է նաև որպես “կազինոների” մշտական հաճախորդ”։ “Շարունակ ծեծ ուտելու սովորություն ունի”։ “Ամեն անգամ ծեծվելուց հետո ամիսներով բուժվում է և չի հաճախում ԱԺ նիստերին”։ “Անցնող նստաշրջանում միայն մեկ անգամ է երևացել Ազգային ժողովի միջանցքներում”։ “Տիգրան Արզաքանցյանը իր խոսքում շարունակ մեջբերումներ է անում մոր խոսքերից”։

“Չայտնի է, որպես ռուս երգչուհիների համար ինքնաթիռ վարձող և այստեղ-այնտեղ, այդ թվում՝ Չայաստան տանող-բերող գործարար”։ “խոսում է մի քանի օտար լեզվով, բայց առավել հասկանալի խոսում է հայրենի քրավառաբարբառով”։

Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդը անհրաժեշտ է համարում տարանջատում կատարել հողվածում տեղ գտած փաստերի և գնահատողական դատողությունների միջև։ Ըստ եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքի՝ եթե փաստերի առկայությունը կարելի է ապացուցել, ապա գնահատողական դատողությունները ապացուցելի չեն. գնահատողական դատողությունների ապացուցումն անհնարին է, քանի որ դրանք վերաբերում են համոզմունքների, նախապատվությունների ոլորտին։

Միննույն ժամանակ ՄԻԵԴ-ը նշել է, որ գնահատողական դատողություն արտահայտելու իրավունքը բացարձակ չէ և որ նման դատողության հիմքում պետք է ընկած լինեն որոշ փաստական հիմքեր։ Այդ փաստական հիմքերի և դատողության միջև կապի անհրաժեշտությունը տարբեր է՝ կախված կոնկրետ գործի հանգամանքներից, հետևաբար, խնդիրը կայանում է նրանում, թե արդյոք տվյալ գնահատող դատողության համար առկա են եղել բավարար փաստական հիմքեր։

Վերոնշյալ արտահայտությունները գնահատողական դատողություններ են կամ փաստական տվյալներ, որոնք որպես այդպիսին զուրկ չեն փաստական հիմքերից։ Դրանք հիմնված են բավարար

փաստական հիմքերի վրա, այն է՝ պատգամավոր Տ. Արզաքանցյանի սեփական հայտարարությունների, հարցազրույցների, այլ լրատվամիջոցներում հրապարակված մի շարք հողվածների ու տեղեկատվության, ինչպես նաև պաշտոնական տեղեկատվության հիման վրա։

4.1.2. Հրանտ Բագրատյանը, երբ “Պեմնո Ռիկարում” էր աշխատում, մի առիթով ասել է. “էդ լակոտը մեր կոնյակի պատիվը զցում է Ռուսաստանում”։ Ինչ վերաբերում է վերոգրյալ մեջբերմանը, ապա այն մի կողմից պարունակում է վիրավորական արտահայտություն (“լակոտ” արտահայտությունը), իսկ մյուս կողմից նշված արտահայտությունը հրապարակվել է չակերտների մեջ, որը նշանակում է, որ արտահայտությունը հանդիսանում է մեջբերում այլ անձի կողմից կատարված հայտարարությունից։ Նման պարագայում էական է, թե արդյոք լրագրողը ցույց է տալիս այն աղբյուրը, որտեղից օգտվել է մեջբերումը կատարելիս։ Դա պայմանավորված է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի 6-րդ մասով հիմքով սահմանված իրավական պաշտպանության միջոցով, ըստ որի անձն ազատվում է վիրավորանքի կամ զրպարտության համար պատասխանատվությունից, եթե իր արտահայտած կամ ներկայացրած փաստացի տվյալները այլ անձի հրապարակային ելույթի, պաշտոնական փաստաթղթերի, լրատվության այլ միջոցի բառացի կամ բարեխիղճ վերարտադրությունն են և դա տարածելիս հղում է կատարվել տեղեկատվության աղբյուրին (հեղինակին)։

Թեև ապացուցման բեռը նման հանգամանքներում պատասխանողի վրա է, սակայն հայցվորն իր վրա է վերցրել ապացուցման բեռը և դատարան ներկայացրել Հրանտ Բագրատյանի ստորագրությամբ գրավոր հայտարարություն, որով վերջինս հերքել է նման հայտարարություն կատարած լինելու փաստը։ Ի պատասխան, լրագրողը չի վկայակոչել որևէ աղբյուր, որտեղից կատարել է մեջբերումը։ Սա ինքնին նշանակում է, որ մեջբերումը կատարվել է անբարեխիղճորեն։ Նման հանգամանքը կարող է հիմք հանդիսանալ արժանապատվությունը արատավորելու նպատակային տարրի առկայու-

թյունը պնդելու համար, որը “վիրավորանք” հասկացության բաղկացուցիչ մասն է՝ ըստ Քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի 2-րդ մասի:

Քաղաքացիական օրենսգրքի 1087.1 հոդվածի կառուցակարգը, ինչպես նաև Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքը, լրագրողից չի պահանջում յուրաքանչյուր դեպքում կատարել վկայակոչումներ տեղեկատվական աղբյուրի մասին: Դա լրջորեն կվնասի լրատվական նյութի որակը և լրագրողական ազատությունը: Ավելի հաճախ բավարար է ներկայացնել այլ անձի հրապարակային հայտարարության կամ հայտարարությունների վերարտադրումը, որը, բարեխիղճ կատարելու դեպքում, հնարավոր կլինի հեշտությամբ հիմնավորել՝ ներկայացնելով, օրինակ, նախկինում հրապարակված մի շարք լրատվական նյութեր տվյալ երևույթի կամ դեպքի մասին: Հենց այդ պաշտպանությունից էլ հաջողությամբ օգտվել է լրատվամիջոցը վերևում շարադրված բազմաթիվ գնահատական-դատողությունները հիմնավորելու համար, որն էլ ընդունել է դատարանը: Սակայն իրավիճակն այլ է, երբ լրագրողը կատարում է մեջբերում: Նման հանգամանքում լրագրողը, գիտակցաբար իր վրա վերցնելով պատասխանատվության ավելի մեծ բեռ, իրեն դնում է այնպիսի իրավական հարթության մեջ, որտեղ իրավական պաշտպանության միջոցներն ավելի սահմանափակ են:

Խորհուրդն անհրաժեշտ է համարում նաև նշել, որ “Երկիր” օրաթերթի փետրվարի 5-ի համարում հրապարակված Հ. Բագրատյանի վերոնշյալ հայտարարությունը չի կարող համարվել պատշաճ հերքում, քանի որ չի համապատասխանում օրենքով սահմանված հերքմանը առաջադրված պահանջներին:

5. Եզրահանգում

Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդը գտնում է, որ վերոնշյալ սկզբունքների, վերլուծությունների և չափանիշների լույսի ներքո՝ միջամտությունը պատասխանող կողմ հանդիսացող լրատվամիջոցի արտահայտվելու ազատության իրավունքի իրականացմանը, հրապարակումների մեջ տեղ գտած գնահատողական դատողությունների, փաստերի

շարադրանքի մասով, անհրաժեշտ չէ

ժողովրդավարական հասարակությունում, իսկ Հ. Բագրատյանի կողմից արված հայտարարությանը հղում կատարելու մասով (որը պարունակում է “լակոտ” վիրավորական արտահայտությունը)՝ միջամտությունը պետք է խիստ համաչափ լինի

հայցվորի պատվին ու արժանապատվությանը հասցված վնասին՝ հաշվի առնելով գործի հանգամանքները, լրատվամիջոցի գույքային դրությունը, ինչպես նաև փոխհատուցման չափը գնահատելիս ՄԻԵԴ-ի նախադեպային պրակտիկայում մշակված այլ սկզբունքները:

Խորհուրդը գտնում է, որ սույն գործով հայցվորի կողմից պահանջվող 3,000.000 (երեք միլիոն) ՀՀ դրամի չափով փոխհատուցման պահանջը վիրավորանքի և գրպարտության դիմաց չի բխում միջամտության համաչափության և անհրաժեշտության սկզբունքներից:

Ինչ վերաբերվում է դատարանի կողմից սահմանված 200.000 ՀՀ դրամի չափով բարոյական վնասի դրամական փոխհատուցմանը, ապա սույն գործի հանգամանքների ներքո նշված փոխհատուցումն անհամաչափ է և դատարանը կարող էր բավարարվել լրատվամիջոցին՝ ներողություն հրապարակելուն պարտադրելով Հ. Բագրատյանի կողմից արված հայտարարությանը հղում կատարելու մասով (որը պարունակում է “լակոտ” վիրավորական արտահայտությունը): Հետևաբար, վճռով իրավունքի խախտման փաստի արձանագրումը ինքնին արդարացի փոխհատուցման բավարար միջոց է: Իսկ ինչ վերաբերվում է դատական ծախսերի հիմքով սահմանված փոխհատուցման չափին, ապա սույն գործի հանգամանքների ներքո դա կարելի է համարել ողջամիտ:

"Լակոտը" 200 հազար դրամ արժե՞

Անցյալ տարվա մայիսից մինչ օրս ՀՀ-ում ՁԼՄ-ների նկատմամբ 14 դատավճիռ է կայացվել: Հայցերը ներկայացրել են բացառապես քաղաքական գործիչները: "Այսօր 14 վճիռ է կայացվել, սակայն այն վաղը կարող է դառնալ 15 կամ 16: Քաղաքական գործիչները, քանի որ նրանք զբաղեցնում են պետական պաշտոններ, օգտվում են պետական, հանրային միջոցներից, ծախսում են դրանք և, հետևաբար իշխանական լծակներ ունենք, նրանք պարտավոր են առավել հանդուրժող վերաբերվել իրենց հասցեյին հնչած քննադատություններին", - "Ա1+"-ի հետ զրույցում ասաց "Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնի" ղեկավար Շուշան Դոյոյանը:

Փաստն այն է, որ քաղաքական գործիչները ոչ միայն հանդուրժող չեն իրենց հասցեյին հնչող քննադատություններին, այլև վրեժխնդիր են լինում: Օրինակ՝ Աժ պատգամավոր Տիգրան Արզաբանյանն "Երկիր" օրաթերթից վիրավորվել է "Ստիլյագա, քյավառա բարբառով խոսող, լակոտ" եւ այլ բառերի համար: "Դատարանը հայցը մերժել է "Ստիլյագա, քյավառա բարբառով խոսացող, ծեծի սովոր, կազինոների մշտական հաճախորդե մասերով: Դատարանը պատգամավոր հայցը բավարարել է ընդամենը մեկ մասով՝ "լակոտ" բառի համար, և հաշվարկել, որ այդ վնասը կազմում է 200 հազար դրամ", - ասաց տիկին Դոյոյանը:

Այսինքն՝ ՁԼՄ-ն կարող է 200 հազար դրամ տալ եւ ցանկացած պատգամավորի լակոտ անվանել. "Ա1+"-ի հարցին՝ տիկին Դոյոյանը պատասխանեց. "Ստացվում է այդպես, սակայն այստեղ ավելի գլոբալ խնդիր կա: Նման վճիռները, որոնք կայացնում են ՁԼՄ-ների դեմ, ունենում են հսկայական բացասական ազդեցություն: Այսինքն՝ ՁԼՄ-ներին որոշակի զսպաշապիկ են հագցնում, եւ դրանից հետո ՁԼՄ-ները սկսում են մտածել՝ գրե՞ն, թե՞ ոչ այդ մասին":

Տիկին Դոյոյանն ընդգծեց, որ այսօր ՀՀ-ում հետապնդումների են ենթարկվում հատկապես ընդդիմադիր ուղղվածություն ունեցող թերթերը. "Այդ բոլոր գործերը վաղ, թե ուշ հասնելու են Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան, իսկ դատարանը խիստ կարևորում է այն հանգամանքը,

թե հայցվոր կողմը սովորական քաղաքացի է, թե պաշտոնյա":

Միաժամանակ տիկին Դոյոյանը նշեց, որ լրագրողը նույնպես պետք է հետևեր "Լրագրողի էթիկայի կանոններին". "Բոլոր դեպքերում ես պաշտոնյաներին կոչ կանեի այդ վեճերը լուծել արտադատական կարգով: Գոյություն ունի էթիկայի խորհուրդ, Տեղեկատվական վեճերի խորհուրդ: Նման արտադատարանական մարմինները շատ լավ մեխանիզմներ են, որոնք պաշտոնյաներին հնարավորություն են տալիս իրենց վեճերը լուծել ՁԼՄ-ների հետ, եթե, իհարկե, նպատակ չունեն վրեժխնդիր լինել այս կամ այն ՁԼՄ-ից":

Ինչ վերաբերում է այն դեպքերին, երբ պատգամավորներն են վիրավորում, խոչընդոտում լրագրողների գործունեությունը, մասնավորապես Ռուբեն Հայրապետյանի կողմից "Չետք" և այլ ՁԼՄ-ների լրագրողներին հայտնելն ու վիրավորելը, ապա տիկին Դոյոյանն ասաց, "Այդ բոլոր դեպքերը դիտարկվում են որպես լրագրողի աշխատանքը խոչընդոտում, որը Քր. օր 164 հոդվածով պատժելի արարք է: Պետք է հետամուտ լինել, որ բոլոր նման դեպքերում, երբ կա լրագրողի դիմումը, հարուցվեն քրեական գործեր: Երբ լրագրողը դիմում է քաղաքացիական ընթացակարգով՝ պաշտպանելու իր պատիվն ու արժանապատվությունը, կոնկրետ "Չետքի" լրագրող Գրիշայի պարագայում, ամբողջ լրագրողական հանրությունը պետք է կանգնի նրա կողքին":

Աղբյուրը՝ Ա1+

The Freedom of Information Center of Armenia celebrates its 10th anniversary

On July 1st, 2011 the “Freedom of Information Center of Armenia” non-governmental organization (FOICA) celebrates its 10th anniversary. The main mission of the FOICA is to protect citizens’ right to know.

During the past 10 years the FOICA managed to open hundreds of closed official doors and to make thousands of official documents public. In 2001-2011 the Center provided 6200 people with legal consultations and assistance. In 2006-2010 the FOICA brought 28 court cases with 90% positive outcome against those state governance and local self-government bodies which illegally denied information requests. As a result, FOICA has restored the violated rights of people. In these years FOICA published hundreds of articles, dozens of books, guides, handbooks on freedom of information. FOICA has played an active role in the elaboration and adoption of RA law on “Freedom of information”.

Organizing countrywide trainings for citizens and representatives of NGOs and mass media, as well as state officials, the center helps to improve their knowledge in the sphere of freedom of information. During 2003-2011 5300 people, including 2500 officials received skills and knowledge on the legislation on freedom of information. “Annually, the center submits 1000 FOI requests to state bodies and self-governing bodies, thus being one of the most active users of the RA law on “Freedom of information””, - says Shushan Doydoyan, the president of the FOICA.

Since 2001 the center runs a country-wide public education campaign aimed at raising public awareness on th access to information issues. The FOICA publishes the “You have the right to know” Bulletin which is the only Armenian periodical specialized in freedom of information. Each issue of the bulletin contains a “black-list” of those officials who have violated the access right of citizens, journalists,

NGOs and juridical persons. The FOICA widely publicizes violations of the right to access to information with mass media.

The FOICA implements a number of activities aimed at establishing new electronic government mechanisms in the government system. They are also aimed at improving those mechanisms, ensuring their publicity, and directing them to the implementation of the access to information right.

At the FOI Annual Award Ceremony of FOICA the Golden Key is awarded to citizens who actively exercised their right of access to information, to NGOs, state and self-government bodies and journalists. The negative awards - rusty locks are awarded to the state and self-government bodies, which violated the Law on “Freedom of Information”.

FOICA won one more case in the court

After 2.5 years of court proceedings, on June 20, 2011 the Administrative Court satisfied FOICA's claim against Yerevan Urban Development & Investment PIU State Non-Commercial Organization (SNCO).

The case started on February 27, 2009, when FOICA sent a freedom of information request to the Yerevan Urban Development & Investment PIU for the following information:

1. How much money was allocated to the Yerevan Urban Development and Investment PIU SNCO for 2006-2008 years' State Budget?
2. Which organizations did the SNCO sign contracts with in 2006, 2007 and 2008?
3. What was the volume of the profit of the SNCO received from the signed contracts during 2006, 2007 and 2008 years?

The SNCO responded that the answer to the first question could be found in the "State Budget" Law of the RA of the respective years, while the other two questions contained a commercial secret and could not be released.

FOICA appealed to the RA Administrative Court on July 15, 2009, and the Court dismissed the FOICA's claim. The court's rationale was that the SNCO had actually answered the FOICA's request for information by giving a comprehensive answer to the first part of the request. As for the 2nd and 3rd parts, the answers would contain commercial secrets. Even though the SNCO was a non-commercial organization and did not pursue any commercial interests, the organizations under SNCO contracts did pursue commercial interests. So, if the SNCO had provided

the FOICA with the requested information, it would mean that it was publishing the commercial secrets of those organizations.

In December, 2009 the FOICA appealed the RA Administrative Court's decision to the RA Court of Cassation, and the higher court fully satisfied FOICA's claim. The Court of Cassation annulled the RA Administrative Court's decision over the case FOICA vs. Yerevan Urban Development and Investment PIU and ordered a new review. On June 20, 2011 the RA Administrative Court Satisfied FOICA's claim. The SNCO will have to provide the requested information within five days, and compensate FOICA's expenses for state court fees in the amount of AMD 24,000.

Even though the compensation was not high, the significance lies in the fact that Yerevan Urban Development & Investment PIU is a powerful actor in the construction sector that carries out the majority of construction contracts. The release of the abovementioned information will become unprecedented, and will open up this information for public discussion. It will once again remind the state officials of the need to be transparent. This was also significant to show a certain degree of judicial independence to inspire public trust towards the courts system.

See more: FOICA vs. Yerevan Urban Development & Investment Programs Department at <http://www.foi.am/en/news/item/843/>

The 200 Officials who have Graduated from the Freedom of Information Educational Center

The second round of the civil servant education in the Freedom of Information Non-Formal Educational Center was completed on 8 June, 2011.

As a result, 200 graduate officials received state certificates for successful completion of the “Bases of Integrity, Freedom of Information and Ensuring Public Relations in the Governance System” training courses. Among the participants were civil servants from every ARM ministry, government adjunct body, regional administration, ARM Civil Service Council, ARM Central Electoral Commission, ARM Public Services Regulatory Commission, and from the ARM State Commission for the Protection of Economic Competition.

The training consists of two parts – the bases of integrity in the civil service system, and freedom of information and ensuring public relations in the governance system. The civil servants are taught about the access to information right, the implementation practice of the ARM “Law on Freedom of Information”, the legal bases of the access to information right, the objects and subject for providing information, methods of receiving and providing information, bases for denying information, appeals and punishments for violating the access to information right, methods for information e-governance, as well as officials’ ethics, communication structure, methods for working with unsatisfied participants, serving citizens, types of interpersonal relations, supervisor-employee relations, and interpersonal relations in the workplace.

In the framework of the trainings about freedom of information the participant civil servants were offered to fill out two questionnaires about freedom of information (one in the beginning of the training and the other at the end), in order to determine the knowledge of the participant civil servants about freedom of information before and after the training.

Out of 200 civil servants only 170 filled out the first questionnaire. From these 170 civil servants 107 (62%) have a work-duty to provide citizens or journalists with information.

Although the ARM “Law on Freedom of Information” was adopted in 2003, 25 (14%) out of 170 participants stated that they had first heard of this law in 2000-2003, it is to say before the Law was adopted. 60 (36%) civil servants had first heard of the Law in 2003-2006, and 85 (50%) participants found out about the existence of the Law only in 2007-2011.

When trying to acquire information from state bodies, problems mainly arise regarding the deadlines. To the question within what deadlines should a request be answered from 170 civil servants 112 (66%) answered five days, 47 (27%) – 15 days, 11 (7%) chose the one-month answer. According to the article 9 of the ARM “Law on Freedom of Information”, a written information request must be answered within five days after it has been received. Such information that requires extra work is provided within 30 days. So, before the training 66% of the civil servants knew about the five-day deadline for answering inquiries, which is good news. Whereas, same thing cannot be said about providing information with the body’s own initiative.

Before the training from 170 participants only 37 (21%) knew that state bodies must provide a certain set of information with their own initiative. 53 (31%) participants weren’t aware at all of this legal requirement, and 80 (48%) participants stated that they were partially aware of it.

According to them, “such information is subject to mandatory publication, which s/he possesses and is authorized to provide,” as well as “information within the competence of the position”, “unclassified information”, “budgets”, “regarding his/her jurisdiction”, “annual reports”, “bill of entry of an official”, “information about vacancies”, “information about citizens’ reception regulations - days, times, etc.”, “name, surname, middle name, telephone number, e-mail address of an official,” etc.

In the beginning of the training only 70 (41%) participants stated that they knew on what bases they can deny an information request, 41 (24%) did not know, 59 (35%) were partially aware. As examples of bases for denying inquiries, the participants mentioned “personal data”, “state secrets”, “information containing service secrets, or state security military, trade secrets”.

The analysis of the questions shows that after this training the perceptions and knowledge of the civil servants about the access to information right dramatically changed. After the training the participants even suggested that the heads of state bodies also take these “Bases of Integrity, Freedom of Information and Ensuring Public Relations in the Governance System” training courses, which will allow to work openly and publicly.

In the end of the training the participants were asked to fill out another questionnaire, in order to find out what knowledge did the participant civil servants get about freedom of information. From 200 participants 185 answered the second questionnaire, and the result is as follows:

from 185 civil servants 145 (78%) wrote that if a citizen turns to them for information, then they answer immediately. And 40 (22%) participants stated that they ask citizens to present a written request. None of the participants chose the variant in the questionnaire that says “we do nothing”.

To the question what should be done if a citizen presents a written request for confidential informa-

tion, 35 (19%) participants stated “they should call and inform the citizen that the information s/he asks cannot be provided”. 143 (77%) participants chose the variant “the inquiry must be denied in written form”, and 7 (4%) participants answered “the inquiry must be left unanswered”.

So, even after the training there were participants, who continued to think that a written inquiry can be answered by phone, or be left unanswered, which worries us. According to the ARM “Law on Freedom of Information”, even if a citizen requests for confidential information, the denial must be in written form.

Although according to the section 4 of the article 9 of the ARM “Law on Freedom of Information”, the requestor does not have to justify the inquiry, 42 (24%) participants still think that the requestor must still mention why s/he needs that information. From 185 civil servants only 141 (76%) thinks that the citizen does not have to mention why s/he needs that information. This is also concerning, because very often citizens encounter the problem of explaining the reasons of their inquiry.

In general, all the participants left the training with satisfaction, willing to be again trained in the FOI Non-Formal Educational Center. Many of the participants stated with satisfaction that “the training courses were very useful and that from now on they will not only implement the ARM “Law on Freedom of Information”, but will also use it, because many questions can be clarified thanks to this law.” They also mentioned that “if possible such training courses should be organized for the heads of state bodies. It is necessary for them,” “it is a useful initiative to leave the monotonous work and look at the world from another angle,” “it was interesting, I will try to use my knowledge in practice,” “this kind of discussions are really very necessary – the theoretical and cognitive knowledge promotes the broadening of information circles. It will be very useful in work and in everyday life.”

It is worth reminding that the first round of training courses in the FOI Non-Formal Educational Center took place from 22 November till 22 December, 2010, where 101 civil servants participated and received state certificates.

Black List

These officials have violated the people's access to information right in the first quarter of 2011.

- **Mr. Harutyun Kushkyan - Minister of Healthcare of the RA**

Harutyun Kushkyan didn't answer to the FOI request of the FOICA. He didn't provide copies of documents that were decrypted in the Ministry of Healthcare in 2010.

- **Mr. Armen Yeritsyan - Minister of Emergency Situation of the RA**

Armen Yeritsyan didn't answer to the FOI request of the FOICA. He didn't provide copies of documents that were decrypted in the Ministry of Emergency Situation in 2010.

- **Mr. Boris Makichyan - Rector of the Northern University**

Boris Makichyan didn't answer the FOI requests of the FOICA and a citizen Hripsime Hovhannisyan. He didn't provide information about construction works and their expenses of the Northern University in 2010.

- **Sargis Kharaqeshishyan - Mayor of Stepanavan**

Sargis Kharaqeshishyan didn't answer the FOI request of the FOICA. He didn't provide the copy of a decision of the Stepanavan Council of Elders.

Criteria for the Black List

The Freedom of Information Center of Armenia quarterly publishes the “Black List” of those officials who head agencies that have violated the access to information right in that time period. Utilizing these quarterly reports, FOICA publishes an annual “Black List.”

The Black List includes heads of national, local self-government, and other institutions, or heads of organizations of public importance that:

- Do not respond to information requests,
- Respond to information requests after the deadlines defined by the ARM “Law on Freedom of Information.” (While the “Law on Freedom of Information” defines a timeframe of five business days to respond to written inquiries, FOICA allows an additional four business days to allow time for postal delivery. Thus, a response is considered in violation of deadline if it is not received within nine business days after sending the information request.)
- Do not provide legal reasons for denying a request.
- Provide incomplete or false information,
- Define and/or charge illegal fees for giving information.
- Cite improper information sources.
- Do not properly publish information subject to mandatory publication in due times, in accordance with the ARM “Law on Freedom of Information”, articles 3 and 7.

The head of the institution that violates the access to information right appears on the Black List because a) he or she represents that institution, both formally and practically; and b) the Law on Freedom of Information requires all public institutions to follow specified procedures and to uphold and promote the right of citizens to have access to public information, and as such, if the institution is not complying with the law, the ultimate responsibility rests with the official heading that institution.

Before including an official and the corresponding institution on the Black List, the FOICA takes the following steps:

STEP 1: After the deadline of nine business days, defined above, is exceeded, the FOICA representative calls and checks whether the inquiry was received and who is responsible for it.

STEP 2: After receiving an incomplete answer, a groundless denial, or no answer, the Center sends a second inquiry. (In this case the deadline is also nine business days).

STEP 3: After leaving the second inquiry unanswered that specific body and its head appear in the Black List.

The FOICA Black List is continuously updated. All those institutions that review their activities after being included in the quarterly Black List, and carry on reforms that improve information accessibility will not be included in the Black List for subsequent quarters or on the Annual Black List of officials who have violated the access to information right. Indeed, FOICA will note on its Black List page the progress made by such institutions. At the end of the year, the annual Black List is developed based on the quarterly data. The Annual Black List will also note the positive changes made by the relevant institutions.

Named and Shamed: Media NGO blacklists officials breaching information rights

FOICA Director Shushan Doydoyan explained on May 10 that the list names and shames those who do not respond to written inquiries or request for information from reporters, citizens and NGOs or provide “misleading and in some cases inaccurate information”.

The top spot in the FOICA blacklist for the first quarter of this year and its final report on 2010 belongs to Health Minister Harutyun Kushkyan. The list also includes Emergency Situations Minister Armen Yeritsyan, Stepanavan Mayor Sargis Gharakeshishyan and Northern University Rector Boris Makichyan.

Doydoyan said that the FOICA had sent inquiries to all ministries requesting information on whether the ministry had at its disposal documents declassified in 2010 and if they did, asked them to provide copies of those documents. According to her, of the ministries only the Ministry of Defense had declassified a certain number of documents in a prescribed manner; and the stamp of secrecy had also been removed from one document at the Ministry of Foreign Affairs. (Declassification of documents is annual routine work for every state institution, it should take place after some time, in the case with top secret documents and documents of special important the period is 30 years, with other secret documents it is 10 years).

The health minister did not respond to the inquiry at all, while the emergency situations minister replied that their declassified secret documents had been confiscated by the Special Investigation Service, which in Doydoyan’s words, did not correspond to the reality, as the FOICA clarified with the Service that copies of those documents still remained at the ministry.

But Doydoyan noted that the situation in the field of provision of information has quite improved as compared to what it was still a few years ago.

“The level of awareness of state officials has increased as they consider it to be part of their

responsibility to provide information rather than view it as manifestation of their good will,” said Doydoyan.

Out of FOICA’s 50 inquiries in the first quarter of 2011 in 44 cases, or 88 percent of all cases, a full response has been received (during the same period in 2006 full responses to such inquiries were received only in 51-55 percent of the cases).

Two requests for information have been rejected (4 percent) and both rejections were from the Ministry of Defense, which substantiated it by the fact that the answer to the request for information constituted a state secret that was not subject to publication. The number of ‘silent rejections’ made three (6 percent). Doydoyan said that serious problems exist with officials’ meeting the deadlines for providing information as is prescribed by law (a response to a written request must come within a maximum of five days or notification shall be made that additional time is required for providing a given piece of information).

In the first quarter of the current year only the Ministry of Culture responded to written queries within the time limits defined by the law, while in all other cases answers came with delays.

“As a matter of fact, replies to written inquiries are provided within an average of 10-13 days,” said the FOICA head.

Answering ArmeniaNow’s question on how officials deal with written inquiries and requests from ordinary citizens, Doydoyan said usually they respond to them more diligently than to requests from journalists or media organizations.

“In the case with media they become cautious, because they know their reply may appear in a story, while they treat ordinary citizens’ requests in a more relaxed manner,” said the FOICA’s director.

*By Siranuysh Gevorgyan
www.armenianow.com*

Minister of Healthcare found himself in the “black list” because of the neglect of an employee

Appearance of the Ministry of Healthcare in the “black list” of officials, who do not provide information, is a consequence of the neglect of one of the employees. Spokeswoman of the Ministry of Healthcare Shushan Hunanyan told Mediamax about this. She noted that non-provision of the response to the question of the Freedom of Information Center was the neglect in work, and the corresponding employee was punished.

According to the quarterly report of “Freedom of Information Center” for 2011, the Minister of Healthcare Harutyun Kushkyan occupied the first line of the “black list” of officials, who do not provide information. Head of the Center Shushan Doydoyan said today that the Minister of Healthcare was in the “black list” following the results of last year as well.

Source: www.mediamax.am

Minister promises to 'clear' his name from watchdog's blacklist

Harutyun Kushkyan made the statement at a news conference in parliament, commenting on recent findings by the Information Freedom Center which included the ministry's name in its blacklist.

"We never fail to provide information. There was just a technical problem, and we issued a strict warning that information be always disclosed within specified timeframes," the minister said.

In its recent quarterly report, the Freedom of Information Center published its blacklist of officials who, it claimed, violated citizens' right to obtain information from state bodies. First time ever, Ministry of Healthcare was found in violation of such right. "This is the first year I hear my name has been included in the list. And I promise to quit the list this year," the minister said, commenting on the report.

Source: tert.am

Blacklisted Armenian Mayor Retreats on Access Charges

Named to a “Black List” by the Freedom of Information Center of Armenia (FOICA), the mayor of Stepanavan acted to eliminate charges for access to information.

His action came May 13, three days after release or publication of the quarterly list, according to a Center statement. Besides making it on the Center's black list, the mayor in 2010 received a “Rusty Lock” award. An effort to void the access charges through the legal system had failed.

FOICA Director Shushan Doydoyan said the list names and shames those who do not respond to written inquiries or requests for information from reporters, citizens and NGOs or provide “misleading

and in some cases inaccurate information,” according to a report in ArmeniaNow.com.

Out of FOICA's 50 inquiries in the first quarter of 2011 in 44 cases (88 percent) a full response was received, an increase from the 51-55 percent rate in 2006, according to FOICA research.

Doydoyan said that serious problems exist with officials' meeting the deadlines for providing information as is prescribed by law (a response to a written request must come within a maximum of five days or notification shall be made that additional time is required for providing a given piece of information).

Source: The Global Network of Freedom of Information Advocates (www.freedominfo.org)

The Power of “Black List” and “Rusty Lock”

On 13 May, 2011, three days after president of Freedom of Information Center of Armenia Shushan Doydoyan had published the “Black List” of the officials who had violated the Access to Information Right, by his own initiative the Mayor of Stepanavan dismissed the community aldermen’s decision, according to which for one page of information the City Hall charged AMD500.

On 13 May, 2011 Mayor of Stepanavan Mr. Gharakeshishyan informed news.am about it. It is worth reminding that it was because of this decision that he was included in the annual and quarterly “Black Lists” of the FOICA, as well as on 28 September, 2010 he received a “Rusty Lock” award of the FOI Annual Award Ceremony.

Moreover, the “Helsinki Citizens’ Assembly” Vanadzor office had tried to make the abovementioned decision cancelled in court, but on 24 March, 2011 the ARM Administrative Court dismissed the claim, and the decision was upheld. So, it was only due to the strong criticism of the FOICA and the press, that the Mayor of Stepanavan by his own decision had to dismiss #19- N decision “about setting local fees for copies of City Hall’s decisions.”

One More Successful Outcome

Under the pressure of the “Freedom of Information Center of Armenia” and “Asparez” journalists’ club of Gyumri NGOs, and Helsinki Citizens’ Assembly Vanadzor Office, the City Municipality of Stepanavan announced void its 9 May, 2009 decision, according to which, for one page information AMD500 was charged.

Considering that making the “AMD 500” decision void is a success, FOICA president Shushan Doydoyan informed that they have sent an inquiry to the City Municipality of Stepanavan, asking for the decision to consider the “AMD 500” decision void and to inform how much money entered the community budget as a result of the two year’s existence of the “AMD 500” decision and how that money was spent.

Another success is that the mayor, who for two years did not answer NGOs and argued in courts, has answered to the FOICA’s inquiry. So, after passing the “AMD 500” decision no citizen or organization has been charged for it. This means that AMD500 was really an unbelievably high price and has frightened off everyone. The mayor of Stepanavan also informed that the “AMD 500” decision was made void on 4 May, 2011. It is interesting that the aldermen of Stepanavan who had voted for the “AMD 500” decision have also voted against it.

Public Launch of the Website of the Ministry of Territorial Administration of Armenia

Ministry of Territorial Administration's new website www.mta.gov.am, was presented on May 18, 2011.

First Deputy Minister of the Territorial Administration Mr. Vache Terteryan underlined how the new website ensures public access to information about the Ministry and regional administrations, including information on community budgets. The website features a new design and a larger amount of publically accessible information.

USAID Armenia Acting Director John Seong noted in his remarks that the website signifies a step forward in the Ministry's e-governance practices and public outreach that meets local and international Freedom of Information standards. President of the Freedom of Information Center of Armenia (FOICA) non-governmental organization Shushan Doydoyan highlighted that the website provides information that is both of public interest and meets the require-

ments of mandatory publication per Armenia's Freedom of Information law. The website highlights freedom of information legislation and allows citizens to track the process of their freedom of information requests online.

The RA Ministry of Territorial Administration's new website also enables citizens to get a preliminary look at the information portals of the ten regional administrations (marzpetarans), which are currently under development and will be completed around September 2011.

The website of the RA Ministry of Territorial Administration was developed under FOICA's "Access to Information for Community Involvement" project, funded by USAID Armenia. It's developed by Helix Consulting LTD.

Supermarkets as Information Holders

The ARM State Commission for the Protection of Economic Competition expanded the list of dominant organizations – from now on this list will include organizations in the retail sphere.

As a result of the studies conducted by the Commission according to the 8 June, 2011 decision of the Commission, dominant organizations in the retail sphere were considered "Alex Group", "SAS Group", "Fresh", "Star Divide" and "Nor Zovk" companies, accordingly with "Yerevan City", "SAS", "Fresh" and "Nor Zovk" store chains.

According to the article 3 of the ARM "Law on Freedom of Information", organizations of public importance are considered information holders. According to the same article, private organizations

having monopolistic or dominant role in the goods market are also considered organizations of public importance.

This means that from now on "Yerevan City", "SAS", "Fresh" and "Nor Zovk" stores are considered information holders, and according to the ARM "Law on Freedom of Information", they must provide information to citizens on demand, and by their own initiative they must publish the information defined by the article 7 of the same law. So, thanks to freedom of information, this publicly important sphere, too, can be controlled by the public itself.

The Information Disputes Council was Founded on May 1, 2011

The founding members of the Information Disputes Council are President of Freedom of Information Center of Armenia Shushan Doydoyan, President of the Press Club of Yerevan Boris Navasardyan, Editor in Chief of “Aravot” daily Aram Abrahamyan, Deputy Director of the “Arni Consult” law office Ara Ghazaryan, and Director of “ArmMedia” program, famous journalist Manana Aslamazyan.

The main objective of the Information Disputes Council is to protect the freedom of speech, information availability, as well as to protect human dignity and the right of personal life. The function of the Information Disputes Council is to come up with advisory professional conclusions regarding court cases on slanders, insults, private life protection, and freedom of information. Its function also includes providing necessary consultations on relevant matters to legislative and executive bodies, local self-government bodies and citizens.

ARM Ombudsman Karen Andreyan thinks that the conclusions and announcements of the Information Disputes Council can be restraining in court cases against media outlets. “The main goal of the Information Disputes Council is to balance encountering values – the freedom of speech and information availability on the one hand, and human dignity and the right for private life on the other hand. With its expert statements the Council aims at averting the further development of the negative forensic practice that has started against the media,” – stated FOICA President Shushan Doydoyan.

On his turn, Aram Abrahamyan hoped that the Council will not remain just a formal body, and that someday it will happen so that before accepting a claim about slanders or insults, or before passing a verdict, the judicial body will turn to the Council for professional conclusions.

The First Expert Conclusion of the Information Disputes Council

About the Court Case “Second President of the Republic of Armenia Robert Kocharyan vs. “Hraparak” Daily”

Taking into consideration the fact that the function of the Information Disputes Council is to form and publish professional conclusions of advisory nature about disputes over slanders and insults, with its own initiative the Council studied the disputed articles published in 12.02.2011 #25(695), 22.02.2011 #31(671), 12.03.2011 #45(685) editions of “Hraparak” daily, and published its professional conclusion.

Evaluating the disputed articles and the expressions cited in the claim, in the context of the demands of

case law of the ARM Constitution, article 10 of the European Convention on Human Rights and the European Court, the Information Disputes Council found that the articles published in “Hraparak” daily have to do with public interests, and the announcements that they contain are evaluating judgments and not factual data. Thus, we expect the Court to use much higher criteria when assessing the need to arbitrate freedom of expression.

Meanwhile, the Council finds some of the published evaluating judgments not to meet the standards of

responsible and diligent journalism. The media outlet could have expressed the same ideas using other, less offensive expressions. Therefore, in such circumstances the need to arbitrate the freedom of expression will depend on the arguments that the answering media outlet will bring during the court hearing.

Moreover, the Council finds that the compensation

amount claimed by the plaintiff is not relevant to the proportionality requirement of the freedom of expression arbitration, it supposedly exceeds the revenues of the media outlet, as well as the compensation claimed for legal services obviously does not meet the reasonability requirement of the ARM Legislation.

1 June, 2011

The Expert Conclusion of the Information Disputes Council

About the Court Case “Deputy of the National Assembly of the Republic of Armenia Tigran Arzakantsyan vs. “Erkir” Daily”

Taking into consideration the fact that the function of the Information Disputes Council is to form and publish professional conclusions of advisory nature about disputes over slanders and insults, with its own initiative the Council studied the article published in 13.01.2011 #3/2326 edition of “Erkir” daily with the headline “131 Faces and Masks” regarding deputy of the ARM National Assembly Tigran Arzakantsyan, and published its professional conclusion.

Evaluating the disputed article and the expressions cited in the claim, in the context of the demands of case law of the ARM Constitution, article 10 of the European Convention on Human Rights and the European Court, the Information Disputes Council found that the disputed article presents some information about the deputy's biography, information about his work duties, his possessions, lifestyle and some of his hobbies. These data indeed present public interest, first of all taking into consideration the claimant's situation, the nature of his activities as an elective person and a politician, as well as the fact that he is paid from the state budget. In general, the article is written in a humorous style and colouring, which suggest an extra protection for the freedom of expression, since this style by itself suggests some exaggeration.

The Information Disputes Council finds that the expressions in the article are value judgements or

statement of facts not lacking factual bases. However, they are based on sufficient facts, such as deputy T. Arzakantsyan's own announcements, interviews, a number of articles and data published in other media, as well as some official informaton.

As for the disputed expression "lakot" ("puppy"), the Council found that on the one hand it contains offensive expression, on the other hand this expression was published through direct citation in quotes, which means that the expression is a direct quotation of someone elses announcement. However, in the Court the journalist did not name any sources for the quotation. This means that the quotation was done without a good will.

At the same time, the Council finds that the ammount demanded by the claimant (AMD 3,000,000) does not meet the interference proportionality and necessity principles.

As for the AMD200,000 charge defined by the Court for moral damage, this amount is not relevant to the circumstances of the case, and the court could have just obliged the media outlet to publish an apologizing article. Thus, a verdict for deputy's rights' violation would have been a sufficient punishment. Regarding the ammount charged for court expenses, in regard to this case it can be considered realistic.

27 June, 2011

www.foi.am

«ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ» ԶԿ

FREEDOM OF INFORMATION CENTER OF ARMENIA

Զասցե/ Address: ք. Երեւան, Փ. Բյուզանդի 1/3, 4-րդ հարկ
4-th floor, 1/3 P. Buzand str., Yerevan, Armenia

Հեռ./Ֆաքս, Tel/fax: 560 360

Էլ. փոստ/ e-mail: foi@foi.am

Կայք/Website: www.foi.am